

К КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА № 14 (276) 12 — 18 красавіка 1997 г. КОШТ 2000 РУБ

ДЫСКУТУЕ • ПРЭЗЕНТУЕ • РАЗВАЖАЕ

Наш зямляк касманаўт Уладзімір Кавалёнак, “прызямліўшыся” ненадоўга ў Мінску, дасылае літаральна касмічнае прывітанне ўсім чытачам “К”, пакінуўшы яго ў форме аўтографа нашаму карэспандэнту, а значыць, і нашай газеце.

*В. Кавалёнак
7.04.97*

Урэшце, сённяшні дзень 12 красавіка, магчыма, святкуюць не толькі зямляне, але і жыхары іншых галактык. Ва ўсялякім разе, дужа хацелася б у гэта верыць! Сімвалічна, што з нагоды гэтай касмічнай даты мы адсылаем вас “per aspera” да лічбы “12”. Менавіта на гэтай старонцы вы даведаецеся пра “небазнаўчы” ліст Язэпа Драздовіча, пра дэбаты вакол каметы Хэйла-Бопа, хвост якой не дае спакою чалавецтву.

ДЫЗАЙНЕР СКАЗАЎ “ЧЫЗ” І... “ПАШЫЎ”

ДЖЫНСЫ ДЛЯ АЎТАМАБІЛЯ

Дызайн... Гэтае прыгожае слова ўпершыню з'явілася ў міжнароднай тэрміналогіі напрыканцы 50-х гадоў. А ў асобны від мастацка-праектнай дзейнасці дызайн вылучыўся на пачатку XX стагоддзя. Дызайн — гэта сінтэз мастацкай творчасці, навукі і тэхнікі. Але, акрамя гэтага, дызайн — гэта і дзяржаўная ідэалогія, і духоўная культура, што вызначае эканамічны імідж краіны.

Дык што ж адбываецца ў наш час з айчынным дызайнам, які апынуўся ў такім глыбокім крызісе?

Сёння наш суразмоўца — прэзідэнт Беларускага Саюза дызайнераў Дзмітрый СУРСКИ.

(Працяг на стар. 2-3)

Усмешка ад мастака Уладзіміра Цэслера для “новых беларусаў”

Як нам паведамілі ў аб'яднанні “Белпошта”, з красавіка падпісчыкаў “Культуры” паболела. Дзякуй вам за давер, нашы старыя і новыя прыхільнікі! Скарыстаўшы гэты факт, мы звяртаемся да тых, хто з нейкай прычыны не паспеў аформіць падпіску: не хвалюйцеся, вы можаце гэта зрабіць у кожным аддзяленні сувязі. Варта толькі заплаціць 7, 14 або 21 тысяччу рублёў і ў вашай паштовай скрыні апынецца адпаведна месячны, двухмесячны або квартальны “блок” непаўторнай “К”.

Наш індэкс: 63875.

— Але ж існуе рынак, у якім задзейнічаны комплекснае афармленне інтэр'ераў офісаў, палацаў, катэджаў, існуе рынак рэкламнай прадукцыі і да т.п.?

— Гэты рынак даўно заваяваны, у асноўным, будаўнічымі фірмамі. Яны маюць магчымасці пастаўляць сюды абсталяванне з Захаду паводле так званых "ката-ложнага дызайну", з якога замоўцы выбіраюць лямпі, дываны, аздобу інтэр'ераў, мэблю. Па вялікім рахунку гэта нармальна, але пры гэтым адбываецца нібыта "выпаўненне" пэўнага пласта нашых дызайнераў, здольных стварыць свае, новыя матэрыялы і новыя арыгінальныя пластычныя рашэнні. Гэта значыць, мы практычна працуем на чужы рынак, набываючы тую рэч, якая там ужо выйшла з моды...

— Дзе, у асноўным, працуюць сёння беларускія дызайнеры?

— Па дробязях — паўсюль: у паліграфіі, у аўтамабільнай і швейнай прамысловасці, удзелінічаюць у праектаванні візуальных камунікацый, у тым ліку, метро, у рэкламе...

— Дарэчы, пра рэкламу... Як вы рэкламуеце сябе, гэта значыць, свой Саюз дызайнераў, прадукцыю сяброў свайго творчай арганізацыі?

— Першай сур'ёзнай формай прэзентацыі нашага Саюза будзе каталог, прысвечаны ягонаму юбілею. Яго рытуе малады мастацтвазнаўца Наталля Федасевенка, унучка вядомага мастака Віталія Цвірка. На гэтую працу Міністэрства культуры выдаткавала ёй стыпендыю на 1997 год. Макет і верстку каталога робім, натуральна, самі. Вельмі спадзяёмся, што Міністэрства культуры дапаможа нам у выданні гэтага каталога, у якім мы хочам падвесці некаторыя вынікі творчай дзейнасці нашага Саюза. У перспектыве мяркую наладзіць выставу плакатаў, выставу фірменнага знака, бо ў гэтых галінах мы дамагліся шмат чаго...

— Пяць гадоў таму, памятаю, у Японіі адбылося трынаале плакатаў, на якім са ста прадстаўленых плакатаў з СССР было адзначана дзесяцінаццаць. А з гэтых дзесяцінаццаці — дванаццаць з Беларусі! Ці так гэта?

— Так, было такое. Адным з гэтых плакатаў быў мой...

— Дарэчы, а чым ты зараз займаешся?

— Мая дызайнерская праца звязана, у асноўным, з паліграфіяй. Працую над фірменнымі стылямі, фірменнымі знакамі, раблю плакаты, календары. Сур'ёзных праектаў няма, хаця ў галаве ёсць неаблага ідэі, што тычыцца і мадэляў арыгінальных свяцільнікаў на біянічных формах, і дызайн-праектаў па шырокім і шматфункцыянальным выкарыстанні пластыкавых бутэлек фірм "Кока-кола" і "Пепсі-кола". Восем гадоўна ва ўкраінскім часопісе "Motor News" я знайшоў свой праект 1982 года — "джынсавы аўтамабіль", які тады не быў рэалізаваны, але, аказваецца, дасюль не забыты...

— Карацей, што б там ні казалі, але Саюз дызайнераў ёсць і будзе жыць, нягледзячы на велізарныя цяжкасці ягонага развіцця?

— Спадзяюся, што так. Бо Саюз — гэта не толькі форма духоўных стасункаў аднадушцаў, але і невялікая, але і абарона іх, сацыяльная і эканамічная. Нам не трэба нічога неабегагодна ад дзяржавы, мы не прэтэндзем на званні і ўзнагароды, на нейкія асаблівыя льготы. Нам толькі хацелася б, каб грамадства ўлічвала нашы інтарэсы, бо мы працуем на гэтае грамадства, на дзяржаву. Па вялікім рахунку мы не разлічваем на дзяржаўную падтрымку, хаця яна была б вельмі карыснай і для дзяржавы, яе эканомікі, і для прадстаўнікоў нашай прафесіі.

— Я ведаю, што некаторыя старшыні творчых Саюзаў атрымліваюць зарплату больш за тры мільёны рублёў на месяц. Калі не сакрат, які ў цябе заробак?

— За тое пары, які мяне год таму абралі на пасаду прэзідэнта Саюза дызайнераў, я працую... на грамадскіх пачатках.

— ???
З прэзідэнтам Саюза дызайнераў сустракаўся Барыс КРЭПАК

Віктар ВУЯЧЫЧ:

У папярэднім нумары мы аанасавалі адкрыццё ў сталіцы новай установы культуры — Маладзёжнага тэатра эстрады, які ўтвараецца пры дзяржаўным аб'яднанні "Белканцэрт" (артыкул "Угадай мелодыю").

Мастацкі кіраўнік "Белканцэрта" Віктар Вуячыч пажадаў дадаць свай бачанне да нашага погляду на новую эксперыментальную канцэртную пляцоўку. Дарэчы, Віктар Лук'янавіч аказаўся адзінай афіцыйнай асобай "Белканцэрта", якая згадзілася весці гутарку пад дыктафон. Напэўна, справа не толькі ў тым, што вядомы артыст прызымаўся да мікрафона, але і ў тым, што ён не баіцца адказнасці і, у рэшце рэшт, ведае, што і як рабіць, незалежна ад "бюракратычных" асаблівасцей рэчаіснасці, ідэалагічных ці палітычных момантаў.

— Творчае канцэпцыя Маладзёжнага тэатра эстрады яшчэ ў працэсе распрацоўкі. Кожны з тых, хто згадзіўся весці маладзёжны студый, прапанаваў зараз уласнае бачанне таго, як ён жадае працаваць, як пойдзе працэс адбору моладзі і далейшая, скажам так, "лепка" артыстаў. Усе гэтыя прапановы мы перадалі ў Міністэрства культуры, зараз яно працоўвае агульную канцэпцыю. У тэатр прыдуць маладыя людзі — пераможцы эстрадных конкурсаў, студэнты апошніх курсаў Універсітэта культуры, музычныя вучыльнішчы.

Вядома ж, гэта — не навучальная ўстанова, а прафесійны тэатр. Дарэчы, мне ён бачыцца падобным да эстрадна-цыркавых студый, якія існавалі ў былыя часы ў Маскве і Кіеве. У той час Беларусь дэлегавала туды нейкае "імя", якое мела

"ШТО ЁСЦЬ "МАСТАЦКІ КІРАЎНІК"?"

ў сабе адпаведны патэнцыял артыста, прапачвала сродкі на ягонае ўтрыманне. Са свайго боку, майстры студый на працягу года рабілі з ім праграму — шукалі імідж, рэпертуар. У выніку атрымліваўся прафесіянал, які, калі меў галаву на плячах і быў здольны прыцягнуць увагу пракатных устаноў, далей удаканальваўся самастойна. У той час тэлебачанне не рабіла такога ўплыву на лёс артыста, як зараз. У маім жыцці, калі надараліся ў год тры выхадзі ў эфір — гэта лічылася досыць многа. У асноўным вялася штотдзённая праца, гастролі, прамы кантакт з канцэртнай аўдыторыяй — з гэтага складалася працоўка, тое, што сёння завецца, пардон, "раскрутка".

У тым, што тэатр не атрымае адзінага мастацкага кіраўніка, магчыма, і ёсць перш-наперш разуменне. Бо што ёсць "мастацкі кіраўнік"? — гэта заўсёды суб'ектыўнасць. Нават маючы права, як магу я або хто іншы навазваць свай бачанне творцы, кіраўніку той ці другой студыі? Таму такое вольна разшліць — Праўленне для кіраўніцтва тэатрам, гэта значыць; калегіяльнае меркаванне творцаў, якое замыкаецца на Міністэрства, — разумны кампраміс.

Мне прыемна перш-наперш тое, што ў тэатры нормай будзе "жывы" гук. Гаворка ідзе не толькі аб "мінусоўцы" ("мінус адзін" — на прафесійным жаргоне "жывы" спеў пад музыкальную фанатэму. — І.К.). Базавы музычны ансамбль здолеў забяспечыць усіх выканаўцаў. Тэатр дасць неаблігавы ўмовы для ўдас-

каналення артыстаў. Распачнуць працу студыя гуканісі, відэа-студыя, пойдзе вялікі рэпетыцыйны працэс. Што да памяшканняў, то для рэпетыцый, апрача асноўнай сцэны, можна выкарыстоўваць хол, балетную залу. Мяркуем, што ў зале можна весці тэлевізійныя запісы. Афіша пачне будавацца як на дывертэсментых, так і на сольных аддзяленнях тых, хто да гэтага "дарасце". Увогуле задача існавання тэатра — не камерцыйная, Міністэрства абцягае выдаткоўваць сродкі, каб выканаўцаў апрагнуць, замовіць для іх песні, аранжыроўкі, запісаць фанатэмы для радыё і тэлебачання — і гэтак далей. На мой погляд, Маладзёжны тэатр эстрады — цудоўны, годны падарунак, які зроблены, як я ведаю, пры непасрэдным удзеле прэзідэнта, маладым людзям, якія жадаюць здабыць свай "я" на эстраднай сцэне.

Задача майстроў майго пакалення — паспрабаваць захаваць пераемнасць пакаленняў, перадаць тое, што напрацавана. Не ўсё было кепска — лепей казаць, усё было добра, прынамсі, у нашым жары. Мы зараз на пачатку шляху, важна сумесна працаваць на агульную ідэю, даказаць, што ў нас ёсць маладая эстрада. (Дарэчы, узрастае ціхэй маладога выканаўцы — аж да 35 гадоў.)

Што да бліжэйшай афішы, то трэба пачакаць. Адкрыем тэатр, а на выпраўленне недаробкаў спатрэбіцца пэўны час. Але студый тэатра ўжо пачнуць працаваць. Зараз абавязкі галоўнага рэжысёра тэатра ўжо ажыццяўляе дырэктар — мастацкі кіраўнік творчага аб'яднання фестывалю і конкурсаў "Белканцэрта" Аляксандр Вавілаў. На адкрыцці першае аддзяленне зробіць студый Васіля Раічыка, Аляга Елісеевскага, Эдуарда Ханка, я таксама прадстаўлю дзюх дзюхчын і хлопца. Другое аддзяленне мяркую аддаць студый Анатоля Ярмоленкі.

Павінен сказаць: вядома ж, шмат людзей бачаць сябе на сцэне і маюць здольнасці, навыв да гэтага. Але ў нашай справе ўсё ж галоўнае — талент, а талент — з'ява надзвычай радкая. Таму ліш не казаць, што не ўсе жадаючы ўзійдуць на гэтую сцэну, хтосьці адчуе сябе пакрыўджаным. Але, я мяркую, калі дзяржава ўкладвае сродкі, яна павінна атрымаць адэкватную аддачу. З другога боку, не трэба думаць, што мы ў кароткі тэрмін "нароўдаім зорак". Але тое, што маладых людзей мы пачнем прыводзіць да прафесійнага эквіваленту — гэта безумоўна.

Запісаў Ігар КЛОКАЎ
Фота Генадзя ЖЫНКОВА

АЛЬТЭРНАТЫВА АДПАЧЫНКУ "НА ТРАІХ"

На жаль, у нашыя дні ўтрымліваць шараговую піўнушку значна прасцей, чым маладзёжны клуб...

Праблема культурнага адпачынку моладзі, дый і не толькі яе, неаднаразова ўжо ўздымалася на старонках нашай газеты. Аднак нельга сказаць, што за апошні час становішча кардынальна змянілася ў лепшы бок. Месцаў, дзе б можна было прыстойна адпачынуць, у сталіцы нашай краіны, а тым болей на перыферыі, дагэтуль вельмі небагата. І па-ранейшаму яны выглядаюць як прыемнае выключанае з правілаў на агульным тле ваяўнічай безгустоўнасці.

На жаль, у нашыя дні ўтрымліваць шараговую піўнушку значна прасцей, чым арыгінальны і прыстойны клуб. І таму апошняй, не падтрыманай ані дзяржавы, ані нейкімі добрымі дзядзькамі-спонсарамі, пакрысе чэзнуць і ўрэшце знікне. У тых адважых і бадай, самаадданных людзей, якія асмелювацца рэалізоўваць уласныя нестандартныя клубныя праекты, проста не хапае грошай нават на тое, каб гэтыя праекты акупіць.

Адсутнасць грошай фактычна і стала прычынай адыходу ў нябыт першай, па вялікім рахунку, хвалі мінскіх клубаў, якая заявіла пра сябе гадзі са два таму і неўзабаве знікла. Напраўдзе, мала каму прыемна бавіць час у памяшканні размаляванага нейкім фанатным адэптам сацрэалістычнага мастацтва дзіцячага кінатэатра, вар'яцуючы ад кепскага гуку. І пры гэтым за права правесці вечар у падобнай установе трэба было выкласці

проста неабегагодную для маладых людзей суму грошай.

Аднак нягледзячы на тое, што лёс першых мінскіх клубных праектаў быў даволі-такі незаздорны, эстафета неўзабаве была перахопленая новымі прыхільнікамі гэтай своеасаблівай культурніцкай дзейнасці. Безумоўна, вопыт папярэднікаў не прайшоў дарэмна. І новыя клубы былі на ўзровень лепшыя за сваіх папярэднікаў.

Адкрыццё ў самай звычайнай студэнцкай сталойцы калы ўніверсамы "Рыга" клуба "Піраміда" можна, бадай, беспамылкова назваць адной з найбольш значных музычных падзей мінулага года. Пад сваім зусім не пірамідалым дахам (ну няўжо дах такой формы калікольвечы вывае ў сталовых?) гэтая ўстанова прытуліла ажно два цікавыя клубныя праекты. Адзін з іх — "Джунглі" — прызначаны пераходзіць для тых, каму нуднавата сядзець дома ў ноч з суботы на нядзелю. Нічым звышарынальным праграма клуба не вылучаецца, аднак яе наўрад ці можна назваць банальнай і безгустоўнай. Наадварот, усё даволі прыстойна — "якасная" музыка, танцы, а да таго ж яшчэ і выступленні цікавых беларускіх гуртоў і выканаўцаў. Сярод найбольш цікавых вечарынаў гэтага клуба — канцэрт адной з найлепшых маскоўскіх альтэрнатыўных камандаў "Тай Вокс".

Арыгінальнасцю затое вызначаецца большасць імпрэзаў клуба "Рэзервацыя", які таксама знаходзіцца ў "Пірамідзе". Пра гэта сведчаць хаця б назвы гэтых імпрэзаў: кшталту "Праказа — гэта калі адвальваюцца органы". Прыемна наведваць вечарыну з такім назовам, ці не так?

Спярша "Рэзервацыя" спецыялізавалася выключна на альтэрнатыўнай музыцы кшталту панка, хардкора, гранджа і ладзіла канцэрты маладых яе выканаўцаў. Аднак праз нейкі час у клубе сталі з'яўляцца нават класічныя рок-н-рольшчыкі і праводзіцца канцэрты ўсім вядомых гуртоў. Не тое, каб "Рэзервацыя" кардынальна змяніла свой імідж, проста высветлілася, што беспрэтыўнымі аказаліся не толькі "альтэрнатыўшчыкі". У такім стане знаходзіцца цяпер амаль усе беларускія рок-музыкан-

ты, пазбаўленыя магчымасці рэгулярна выходзіць на сцэну. І для ўсіх іх гэты клуб стаў сваясаблівай рэзервацыяй.

Тым болей, "Рэзервацыя" выгодна розніцца ад астатніх мінскіх клубаў сваім інтэр'ерам і ўвогуле атмасферай. Здавалася б, нічога густоўнага ў пунктах грамадскага харчавання кшталту вышэйпавянянай сталойцы існаваць не можа ўжо апроры — умовы абсалютна не тыя. Але ўмовы ўмовай, аднак памяшканне "Піраміды", стылізаванае пад старажытнаеіпецкую экзотыку — адно з лепшых у Мінску. Ёсць нават свая Мумія, абароненая ад публікі шкляным футаралам. Ейная забінтаваная маўклівая постаць кантрастуе з рознакаляровай вопраткай наведнікаў клуба і цёплай атмасферай, якая там зазвычай пануе. Таксама нельга не адзначыць густоўна пабудаваную светлавую панараму: святла як быццам бы і шмат, але ж вочы яно не рэжа. Наведнікі "Рэзервацыі" — гэта зазвычай моладзь студэнцкага ўзросту, аднак тамтэйшыя ўмовы задавальняюць, напэўна, і больш патрабавальнага і рэспектабельнага аматара адпачынку.

Аля тых, каму адпачываць рэспектабельна не даспадобы, то бок дзеля маладых і вечнамаладых панкаў, хіпі, гранджаў і г.д., прызначаны клуб "Касмапалітан". Атмасфера гэтай тусоўкі вызначае поўная дэмакратыя, якая шмат у чым мяжуе з анархіяй. У клубе нават няма ўласнага вядунага, а выступаць там могуць прадстаўнікі любых музычных накірункаў. Публіцы катэгарычна забараняецца ўжываць у памяшканні клуба алкагольныя дый наркотычныя рэчывы, а ва ўсім астатнім яна напоўніцу вольная. Праўда, калі беларускія панкі запрапанавалі ўладальнікам "Касмапалітану" зладзіць пад 8-е сакавіка імпрэзу з надзвычай феміністычнай назвай "Рок супраць жаншчын", ён і праект быў адхілены. Па той прастай прычыне, што ўсе прадстаўніцы жаночага полу з наведнікаў клуба ўспрынялі гэтую ідэю катэгарычна "ў штыкі".

Нягледзячы на ўсю ўласцівую "Касмапалітану" разняволенасць, гэты клуб — адзін з найстарэйшых у Мінску. Праўда, доўгакыхаром яго таксама не назавеш: два гады,

які ні як, тэрмін невялікі. Але ж бадай усім нашым клубным праектам не ўдалося дацягнуцца і да гэтае планкі. Хаця намаганні як-коллевы падвоўжыць свой невялікі зазвычай век прыкладаюцца. Колькі месяцаў таму аднавіў сваё існаванне бадай найбольш легендарны мінскі клуб "Тры поросёнка". Аднак не паспела моладзь як мае быць нацешыцца з гэтага, як бедных свінак ізноў закруціла тая непрыемная фінансавая віхура, якая некалі іх ледзь не задушыла. Восем калі б уладальнікі "Парсючкі" замест стратнага, па сутнасці, клуба зааснавалі просты шынок для нерэабілітацыі публікі... Падаткі, між іншым, аднолькавыя.

"Парсючкі" пакуль што невяжыч чапляюцца за жыццё, а вось клуб "Сікс пісталз", падобна на ўсё, загадаў быць шчаслівым. Ягоны ўладальнік Аляксандр Грыбло распавёў мне пра сваю мару стварыць сталае і для ўсіх ахвочых даступнае месца адпачынку моладзі з прылеглага да клуба раёна. На жаль, гэтая мара пакуль што не здзейснілася. Прычым Саша і не спадзяваўся калі-небудзь атрымліваць з клуба вялікі прыбытак. Усё трымалася на чыстым энтузіазме, але гэты энтузіязм быў варты, на мой погляд, і падтрымкі прадпрыемальнікаў і ўладных структураў.

Але нягледзячы на безліч складанасцяў, паўсталых перад мінскімі клубамі, падобна на тое, што гэтая хваля не знікне. Праўда, і пра ўзбуйненне пакуль што казаць не выпадае. Усё залежыць, ізноў жа, ад эканамічных варункаў. У моладзі проста бракуе грошай на тое, каб культурываць свой адпачынак. Хаця і вельмі шкада, што культура ў нас часяком знаходзіцца ў залежнасці ад нейкага там "жоўтага металу".

АЖ СУТАК НЕ ХАПАЕ!

Як ужо паведамляла наша газета, у Саюзе кампазітараў на сакавік месяц быў запланаваны прыём новых членаў, але па невідомых прычынах ён не адбыўся і перанесены на красавік. Цікава, ці адбудзецца ён у наступным месяцы? Яшчэ СК плануе ў хуткім часе правесці паседжанні секцый. На наша пытанне: што яшчэ? — нечаканы адказ — больш нічога! Але, добра падумаўшы, усё ж парадавалі навіной: у красавіку пры ўдзеле СК адбудзецца фестываль "Адкрыццё нацыянальных культур". З гэтай нагоды мы вырашылі звярнуцца да мастацкага кіраўніка фестывалю, вядомага беларускага кампазітара Віктара ВОЙЦІКА.

Ініцыятыўную групу фестывалю складаюць старшыня Беларускага аўтарскага фонду кампазітараў Сяргей Салокі, Ларыса Мурашка, Іван Яновіч, ёсць прадстаўніцтва і ад Міністэрства культуры — Валерый Гедройц, ад Рэспубліканскага цэнтру нацыянальных культур — Віктар Мацюшэнка, ад Савета па справах моладзі — Аляксандр Пазняк, да правядзення фестывалю прыцягнуты таксама, як вы здагадаліся, і нашыя прафсаюзы, бо праводзіцца ён у Па-

лацы культуры прафсаюзаў. На гэты момант магу з поўнай упэўненасцю сказаць, што ў склад ініцыятыўнай групы ўвайшлі па-сапраўднаму творчыя, захопленыя ідэяй фестывалю энтузіясты, у поўным значэнні гэтага слова, якія працуюць зараз літаральна па 18 гадзін на дзень, каб стварыць неабходныя стартавыя ўмовы для яго правядзення. Невыпадковы дэвіз фестывалю, радкі з верша нашага непаўторнага Якуба Коласа: "Мой родны кут, як ты мне мілы..." Фестываль мяркуецца распачаць 21 красавіка, у гэты дзень плануецца адкрыццё мастацкай выставы ў фаве Палаца культуры прафсаюзаў, адбудзецца навукова-практычная канферэнцыя "Узаемадзеянне і ўзаемапра-нікненне культур народаў Беларусі". Падчас фестывалю будзе гучаць духоўная музыка ўсіх канфесій, таксама інструментальная музыка ў выкананні выхаванцаў Акадэміі музыкі, лаўрэатаў музычных конкурсаў. Заклучны канцэрт, які маецца адбыцца 22 красавіка, пазнаёміць слухачоў з творчасцю майстроў мастацтва нашай краіны. Напрыканцы застаецца дадаць, што чакаецца сапраўднае свята музычнай культуры ўсіх народаў Беларусі...

Запісала
Алена РЫГОРАВА

ВЕЧАР ПРЭМ'ЕР І ДЭБЮТАЎ

Хаця ў небе зараз галоўная сенсация — камета з асяляльным белым шлейфам, у Мінску, у Дзень касманаўтыкі, яе, без сумнення, зацмяюць іншыя свяцілы.

Пасля правядзення абласных тураў конкурсу "Супермадэль Беларусі-97" прыйшоў час падвесці вынікі. І вось сёння ў Канцэртнай зале Тэатра музычнай камедыі пройдзе заключны фестываль моды гэтага конкурсу, які, шчыра кажучы, таксама авеяны подыхам сенсацийнасці, бо там будучы запальвацца новыя і звышновыя зоркі прыгажосці...

Як нам паведамілі ў рэкламным Агенцтве Сашы Варлавава, конкурс "Супермадэль Беларусі" — гэта рэспубліканская кампанія, галоўная задача якой — адкрыццё новых імён, вобразаў, стыляў. Гэта свята прэм'ер і дэбютаў; яскравае свята, што выходзіць за рамкі подыума. Гэта — прадстаўленне новага погляду на жыццё, дынамічнага, каларытнага і каларовага, выяўленага моваю моды, пластыкі і сцэнаграфіі.

Конкурс "Супермадэль Беларусі" — гэта арыгінальная канцэпцыя Агенцтва Сашы Варлавава, якое выступае яго асноўным распараджальнікам і валодае аўтарскім правам на назву і творчыя ідэі. Праходзіць жа конкурс пад эгідай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і патранажам памочніка Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Сяргея Пасахава.

Конкурс дае магчымасць маладым талентам выявіць сябе ў галіне харэаграфіі, моды, эстраднага мастацтва.

У праграме веча:

- самыя прыгожыя дзяўчаты краіны ў намінацыях "Подыумная і маленькая мадэль";
- фотавыстава ўдзельніц фестывалю ў намінацыі "Суперфотамадэль";
- новыя калекцыі вячэрніх і авангардных туалетаў "от куцюр" — накірунак 1998 года.

С.М.

18 КРАСАВІКА — МІЖНАРОДНЫ ДЗЕНЬ ПОМНІКАЎ І ГІСТАРЫЧНЫХ МЯСЦІН

Віцебск — горад з гісторыяй, якая налічвае больш за тысячы гадоў, адзначае сёння 400-годдзе свайго самакіравання, якое ён атрымаў паводле Магдэбургскага права ў 1597 годзе. У тым жа годзе на рыначнай плошчы была пабудавана і першая гарадская ратуша. Цяперашняя ж яе пераемніца, якая ўзводзілася ў 1775 годзе і з'яўляецца помнікам архітэктуры XVIII стагоддзя, толькі яшчэ раз сведчыць пра старажытную незалежнасць слава-тага горада на Заходняй Дзвіне.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

МІЗАНСЦЭНА ПА-ФРАНЦУЗСКУ

"Мы ўсё ведаем: існуе штосьці вечнае. І гэта не дамы і не назвы, і не Зямля, і нават не зоркі... Кожны ў глыбіні душы адчувае, што ёсць штосьці вечнае і што гэта вечнае некай звязана з чалавекам".

Торнтан Уайлдэр.

Можа, гэта вечнае — захопленне сваёй справай. Такая думка ўзнікла ў мяне пасля таго, як я наведаў школу № 74 горада Мінска. І настаўнікі, і вучні гэтай школы захоплены тэатрам — тут дзейнічаюць тры тэатры-студыі: "Клас-А", "Claptes", "Сакавік". На базе гэтай школы ўзнік Фестываль франкамоўных тэатраў вучэбных устаноў.

Як усё пачыналася, мне распавяла завуч школы Святлана Ізраілеўна Крыўцова. 7 гадоў таму мама адной вучаніцы, Таццяна Алегавна Шылава, каб неяк аб'яднаць клас, прапанавала стварыць тэатральны гурток, які называлі "Клас-А". Гурток перарос у тэатр-студыю, са сваёй, уласцівай толькі яму манерай ігры і пастаноўкі. Тэатр кожны год здзіўляе глядачоў таленавітай іграй акцёраў, цікавымі новымі спектаклямі. Не дзіўна, што калі ў 1993 годзе першы аташэ пасольства Францыі па пытаннях адукацыі мадам Лефэўр падчас наведвання школы паглядзела спектакль, то загарэлася ідэяй стварыць фестываль французскіх тэатраў. Яна шмат паездзіла па Беларусі і адчула, што гэта цалкам магчыма.

Першы фестываль франкамоўных тэатраў вучэбных устаноў прайшоў у памяшканні школы. У ім прынялі ўдзел вучні амаль дзiesięці школ і студэнты тады яшчэ інстытута замежных моваў. Як адзначылі самі арганізатары, прайшоў ён на ўзроўні самадзейнасці.

Але ўзровень павышаецца з кожным годам. І прэстыж таксама. Летась у фестывалі прынялі ўдзел 12 тэатраў з Мінска, Маладзечна, Гродна, Жлобіна, Бабруйска, Гомеля, Салігорска. Сёння ўжо пададзена 19 заявак на ўдзел у фестывалі.

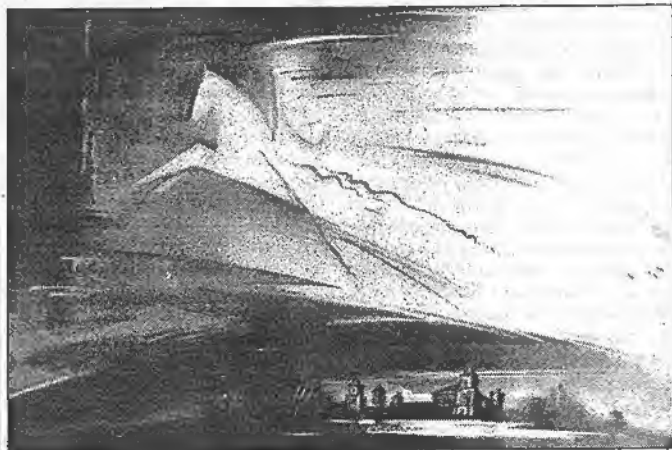
Умовы адначасова і простыя, і складаныя: п'еса на французскай мове, аўтар француз, працягласць спектакля не больш за 20 хвілін.

У 1994 — 96 гадах фестываль праводзіўся ў памяшканні Тэатра юнага глядача. У гэтым годзе ён пройдзе ў Палацы культуры "Юнацтва" на вуліцы Фабрыцыуса. Арганізатарамі яго выступаюць Міністэрства адукацыі Беларусі і пасольства Францыі. Міністэрства бярэ на сябе выдаткі за дарогу, харчаванне, размяшчэнне ў Мінску. Пасольства Францыі ганаруе прызамі, і кожны тэатр атрымлівае нейкі прыз: за арыгінальнасць, за музычнае афармленне, за касцюмы, за рэжысуру. Два галоўныя прызы — паездкі ў Францыю — атрымліваюць два лепшыя акцёры. Гэта не турэцкія пачуцці, а прафесійныя, таму што яны даюць магчымасць трапіць на тэатральны фестываль у Францыі і некалькі тыдняў пазаймацца ў тэатральнай майстэрні. З 74-й школы ўжо два чалавекі атрымалі галоўны прыз і пабывалі на фестывалі — уражанні найлепшыя.

23 і 24 красавіка фестываль адчыняе свае дзверы для ўсіх жадаючых. Наведайце гэты гарадок, і, магчыма, ён стане для вас чымсьці вечным.

Міхась БАШУРА

З Рэспубліканскай выставы кніжнай графікі, якая нядаўна працавала ў сталічным Палацы мастацтва.

Ю.Хілко. Ілюстрацыя да зборніка М.Багдановіча "Вянок".

Ю.Алісевич. Ілюстрацыя да венгерскай казкі "Самы моцны звер".

А.Кашкурэвіч. Ілюстрацыя да "Новага Запавету".

Фота Генадзя ЖЫНКОВА

"БРАМУ СКАРБАЎ СВАІХ АДЧЫНЯЮ..."

Максім Гарэцкі не заняў належнага месца ў беларускай літаратуры пры жыцці. У яго апошнім апавяданні "Скарбы жыцця" ёсць словы "Браму скарбаў сваіх адчыняю...". Толькі праз паўстагоддзя пасля смерці пісьменніка стала магчыма адкрыць людзям скарбы яго таленту. Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры праводзіць вялікую работу па прапагандзе жыццёвага і творчага шляху аднаго з заснавальнікаў беларускай мастацкай прозы, пачынальніка беларускага літаратурнага мастацтва, літаратурнай крытыкі і публіцыстыкі, мовазнаўства, збіральніка і прапагандыста вуснай народнай творчасці Максіма Гарэцкага. Аб гэтым сведчыць экспазіцыя музея "Покліч", у якой адлюстраваны трагічны лёс пісьменніка, яго філіял у в.Малая Багацькаўка, на радзіме Максіма Гарэцкага, перасоўная выстава "Жыццёвы і творчы шлях Максіма Гарэцкага", штогадовыя літаратурныя чытанні. А 8 красавіка а 10-й гадзіне ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры сабраліся вучні і настаўнікі школ Мінскага раёна, каб прыняць удзел у Першых школьных літаратурных чытаннях "Браму скарбаў сваіх адчыняю...", прысвечаных жыццю і дзейнасці Максіма Гарэцкага. Словы гэтыя вельмі падыходзяць да зместу мерапрыемства, таму што пісьменнік усім сваім жыццём, сваёй творчасцю адчыняў браму скарбаў у думках і сэрцах вучняў. Яго творчасць, яго трагічны лёс абудзіў у іх патрэбу прыняць удзел у чытаннях. А калі я пачула выступленні вучняў, то зразумела, што не ўсё

страчана ў нашым грамадстве, і самае галоўнае — не страчана надзея на падрастаючае пакаленне беларусаў, вера ў нацыянальнае беларускае адраджэнне.

Больш за 35 школ Мінскага раёна прынялі ўдзел у чытаннях, падрыхтавана 40 рэфератаў і толькі 10 з іх атрымалі магчымасць быць прачытанымі на канферэнцыі, гэта былі самыя лепшыя. Два даклады — "Максім Гарэцкі і адраджэнне" Надзеі Дубовік, вучаніцы 10 класа Навапольскай СШ, і "Лёс бацькаўшчыны і яе сыноў у апавесці Гарэцкага "Ціхая плынь" Тацяны Маслоўскай, вучаніцы 11 класа Бараўлянскай СШ № 2, — былі вылучаны на Шостыя чытанні, што пройдуць напрыканцы траўня ў Горках.

З прывітальным словам да ўдзельнікаў чытанняў звярнуўся акадэмік Акадэміі навук Беларусі, пляменнік Максіма Гарэцкага Радзівіл Гаўрылавіч Гарэцкі, ён жа падарыў выступоўцам кнігі пісьменніка. Перад прысутнымі выступіў член-карэспандэнт Акадэміі навук Беларусі Міхась Іосіфавіч Мушынінскі, вядомы даследчык творчасці Гарэцкага.

"...Я жыць хачу вольным жыццём — жыццём радасці, добрага вяцёлага смеху і ўсяго таго, што побач з другімі творыць гармонію жыцця. Я хачу новага, лепшага жыцця. Я крэпка, усімі сіламі жадаю яго!..." Будзем спадзявацца, гэты запавет пісьменніка ўдзельнікі чытанняў будуць несці праз сваё жыццё і зрабляць усё для таго, каб жаданне Максіма Гарэцкага, яго мара "гармоніі жыцця" для беларусаў здзейснілася.

Зінаіда КУЧАР

НЕВЫПАДКОВЫЯ СУСТРЭЧЫ: КІНЕМАТОГРАФ АНЬЕС ВАРДА

У пачатку красавіка пасольства Францыі ў РБ, БФ "Кінаклуб", Палац культуры прафсаюзаў ладзілі паказ фільмаў вядомага французскага кінарэжысёра Аньес Варда — майстра поўнаметражных і кароткаметражных фільмаў.

Аньес Варда нарадзілася ў 1928 годзе ў Бруселі, Бельгія. Бацька па паходжанні грэк, маці — французжанка.

Першы свой поўнаметражны фільм "Пуант Курт" з Філіпам Нуарэ ў галоўнай ролі зняла ў 1955 годзе. Фільм атрымаў прэмію "Залатога стагоддзя" і Гран-пры за лепшы авангардысцкі фільм.

У 1962 — 1977 гадах зняла 5 поўнаметражных мастацкіх фільмаў. Самы вядомы з іх — "Клеа ад 5 да 7" (1962).

Вельмі шмат здымае кароткаметражных фільмаў, адзін з іх — "Опера-мұф" (1958) — узнагароджаны міжнароднымі прызамі.

Адзін з апошніх фільмаў Аньес Варда — "Без прытулку, без закону" (1985) — атрымаў прэмію кінафестывалю ў Венецыі "Залаты леў святога Марка".

Гледачы змоглі ўбачыць у Мінску 5 поўнаметражных і 6 кароткаметражных фільмаў знакамітай французжанкі.

М.Б.

Галіна КАЛЮЖНАЯ

"ОБНІМИТЕСЯ, БРАТИ МОІ!"

Асацыяцыя ўкраінцаў Беларусі "Ватра" шырока адзначыла 183-ю гадавіну з дня нараджэння вялікага ўкраінскага паэта Тараса Шаўчэнкі.

9 сакавіка прадстаўнікі амбасады Украіны ў Рэспубліцы Беларусь, сябры Асацыяцыі ўсклалі кветкі да барэльефа вялікаму Кабзару на бульвары, што носіць ягонае імя. У кінатэатры "Кіеў" адбылося выступленне ўдзельнікаў мастацкай самадзейнасці гарадскога таварыства "Кабзар".

На Мішчыне, у сядзібе-музеі Янкі Купалы ў Вязынцы сабраліся прадстаўнікі Маладзечанскага раённага культурна-асветнага таварыства "Краяны", Беларускага саюза ўкраінцаў, асацыяцыі "Ватра", і тут, на купалаўскай зямлі, адкрыўся фестываль "Шляхамі Тараса". У гэты па-веснаму светлы і цёплы дзень прагучалі вершы і песні Т.Шаўчэнкі ў перакладзе Янкі Купалы.

14 сакавіка ў бібліятэцы № 20 Мінска, дзе працуе аддзел украінскай літаратуры асацыяцыі "Ватра", адбыліся "Шаўчэнкаўскія чытанні". Пры садзейнічанні Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі быў наладжаны прагляд шаўчэнкаўскіх афортаў, аддзелам падрыхтавана кніжная выстава. Былі прадстаўлены таксама партрэт Тараса Рыгоравіча і ягоны "Заповіт", вышытыя В.Каханюскай. Адкрыў чытанні прэзідэнт Асацыяцыі ўкраінцаў Беларусі "Ватра" В.Гутоўскі.

"Шаўчэнкаўская вясна" — так прагучала проза Ярэмы Гаяна ў выкананні старшыні Беларускага саюза ўкраінцаў Т.Бей і студэнта ІІ курса БДУ І.Амелячэні. Л.Хамко распавёў прысутным пра сяло Марыніцы, дзе нарадзіўся вялікі паэт, пра музей Т.Шаўчэнкі, які і зараз прыцягвае да сябе наведнікаў з многіх краін свету. Л.Хамко сам з'яўляецца ўраджэнцам Марыніц і штогод наведвае сваю малую радзіму.

22 сакавіка ў Цэнтры нацыянальных культур адбыўся заключны канцэрт, прысвечаны дню нараджэння Тараса Шаўчэнкі пад дэвізам "Обнімітесь, брати мої!". У гэтай вечарыне ўзялі ўдзел паэтка З.Падлінская са Слуцка (дарэчы, у гэтым горадзе нядаўна пастаўлены помнік бессмяротнаму Кабзару), хор цэнтра ўкраінскай песні "Сінь" пад кіраўніцтвам Ф.Кацяша, удзельнікі мастацкай самадзейнасці гарадскога культурна-асветнага таварыства "Кабзар" і іншыя. Цёпла віталі прысутныя М.Смалюка, саліста Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы, заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь, лаўрэата міжнародных конкурсаў, які выканаў украінскія народныя песні.

Шырока адзначаліся 183-я ўгодкі з дня народзінаў вялікага ўкраінскага паэта і на Брэстчыне, у Кобрыве, і іншых кутках Беларусі.

СВЯТЛО ШЧАМЯЛЁВА У СВЕТЛАГОРСКУ

Нядаўна ў карціннай галерэі Светлагорска адбылося ўрачыстае адкрыццё персанальнай выставы жывапісу народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва.

— Леанід Дзмітрыевіч, якім чынам твая выстава апынулася на Гомельшчыне?

— З гэтай просьбай да мяне звярнуўся дырэктар мясцовай карціннай галерэі Ізяслаў Рыгоравіч Катляроў, цудоўны паэт і вельмі душэўны чалавек.

— І як прайшоў вернісаж?

— Выдатна. На адкрыццё выставы прыехалі старшыня Беларускага Саюза

мастакоў Генадзь Буралкін, акадэмік жывапісу Беларускай акадэміі выяўленчага мастацтва Уладзімір Зінкевіч і я з жонкай Святланай. Нас цёпла віталі не толькі гарадскія ўлады, але і жыхары гэтага цудоўнага горада на Дняпры.

— Якія творы ты прадставіў на выставу?

— 38 палотнаў, у тым ліку пейзажы, нацюрморты, невялікія карціны, многія з якіх раней нідзе не дэманстраваліся...

— Як доўга будзе працаваць выстава?

— Да сярэдзіны траўня.

Бліц-інтэрв'ю ўзяў Барыс КРЭПАК

На рэпрадукцыі: Л.Шчамялёў. "Начны выпас".

У ПОЛЫМІ ГІНУЦЬ ДЗЕЦІ!

У апошнія гады ў краіне складваецца гранічна трывожная сітуацыя ў сувязі са смерцю людзей на пажарах. Так, за 1990 — 1995 гады загінулі 3254 чалавекі, з іх 296 дзяцей. Толькі ў 1996 годзе агонь адабраў жыццё ў 784 чалавек, у іх ліку апынуліся і 72 дзіцяці. На жаль, сумная статыстыка працягваецца. За два месяцы бягучага года па краіне адбылося 2186 пажараў, падчас якіх загінулі 202 чалавекі.

Сур'ёзнай праблемай застаецца безнагляднасць дзяцей, якіх бацькі вымушаны пакідаць дома адных з прычыны цяжкага матэрыяльнага становішча. 30 працэнтаў загінуўшых дзяцей былі пакінуты без нагляду альбо наогул зачынены ў жылых дамах ці кватэрах. Так, 23 снежня мінулага года ў 14 гадзін 40 хвілін у вёсцы Альгова Гарадоцкага раёна Віцебскай вобласці ў выніку пажару, што адбыўся з прычыны гульні з агнём дзяцей, якія былі пакінуты без нагляду і зачынены ў доме, загінула пяцёра малых. Старэйшай дзяўчыны — 7 гадоў, а самому маленькаму хлопчыку не было і годзіка.

Патэнцыйнымі ахвярамі агню могуць стаць 786 тысяч дзяцей, бацькі якіх алкаголікі, 134 тысячы грамадзян, якія стаяць на ўліку ў наркалагічных дыспансерах, 417 тысяч інвалідаў, 2,6 мільёна пенсіянераў, 33 працэнты з якіх — пенсіянеры па ўзросце. Вышэйпералічаным катэгорыям грамадзян у першую чаргу неабходны асаблівы апекаванне і дапамога.

Міністэрствам унутраных спраў Рэспублікі Беларусь распрацавана і ўводзіцца ў дзеянне "Рэспубліканская праграма па папярэджанні гібель людзей ад пажараў на 1997 — 2005 гады", якая прадугледжвае арганізацыйныя, сацыяльныя і практычныя мерапрыемствы, навуковыя распрацоўкі з адзінай мэтай — скараціць колькасць пажараў і чалавечых ахвяр.

Ігар ХРЫШЧАНОВІЧ, старшы інспектар пажарнай часткі Цэнтральнага раёна г.Мінска, капітан унутранай службы.

РАЗНЯВОЛЕНАСЦЬ

дае яскравыя вобразы, у нечым ідэалізуючы рэальнасць. Можна сцвярджаць, што ён даволі часта абаяраецца ў сваіх творах на пэўны дыяпазон колераў, ядро якога складаюць сакавітыя цёплыя таны. Калі ў большасці сваіх пейзажаў мастак эмацыйна і каларыстычна разняволены, то ў партрэтах ён, наадварот, жудчэй стрыманы,

насць мастацкага мыслення Шкуратава да літаратуры з яе своеасаблівай паэтыкай прадстаўлення вобраза відавочная.

На шэрагу выстаў, прайшоўшых летась у Віцебску і Полацку, Шкуратаў прадставіў апошняе сваё захапленне — уфалагічныя малюнкi алоўкам. Стаўленне мастака да гэтых сваіх твораў увогуле незвычайнае: ён не лічыць сябе іх стваральнікам, жудчэй, імкнецца пераканаць, што з'яўляецца ўсяго толькі рэтранслятарам лэўнай невядомай энергіі і інфармацыі. Выяўленчую форму ў сваіх малюнках мастак абвясняе аб'ектыўна незалежнай ад сваіх уласных творчых памкненняў. Можна па-рознаму ставіцца да творчых захапленняў, канцэптуальных пазіцый мастака. Аднак відавочна, што сярод агромністай колькасці вялікіх па памерах малюнкаў, выкананых алоўкам ці тушшю, сустрэчаюцца надзвычай арыгінальныя і гарманічныя па звыклых змяжных крытэрыях графічнага мастацтва творы. І гэта, безумоўна, мастацтва. А ўсё астатняе, магчыма, "навука". Навука аб непазнаным свеце, якой павінны зацікавіцца яе даследчыкі.

Якім бы нязвычайным ні падавалася суседства рэалістычнага

"зямнога" мастацтва з касмічнымі матывамі, шлях мастака выглядае даволі натуральным. "Уваход" Ігара Шкуратава ў сусвет, кім бы і чым бы ён ні быў выкліканы, відавочна невыпадковы. Для мастака, апэзтызаваўшага і рамантызаваўшага зямны свет, пошукі кропкі адліку, кропкі апоры ў касмічнай прасторы сталі лагічным працягам яго імкненняў да Вялікай гармоніі. У суладдзі з якой і бачыцца Шкуратаву наша выратаванне. Менавіта таму ў шматлікіх сустрэчах, гутарках з гледачамі, якія сталі прывычнымі для яго экспазіцый, Шкуратаў больш разважае, абаяраючыся на зямныя катэгорыі.

Усе мастацкія эпохі, з той ці іншай ступенню актуальнасці, уздымалі пытанне аб месцы і ролі мастака ў грамадстве. У залежнасці ад адказу на яго грамадства і культура ці то бурна развіваліся, ці то запаволена сыходзілі ў бездань гістарычнай непрадказальнасці. Разглядаючы творы Ігара Шкуратава, яшчэ раз задаеш сабе пытанне: які шлях сабе абраў мы?

Міхась ЦЫБУЛЬСКИ
г. Віцебск
На здымку:
І.Шкуратаў. "Паўночны край".
Акварэль.

Панядзелак, 14 красавіка**Беларускае тэлебачанне**

7.30 Ранішні катэйль.
7.45 "Музычная абойма". Беларускі хіт-парад.
7.50 Эканаміст.
8.00 Рэзананс.
8.50 Прагноз надвор'я.
9.00 Здароўе. Парады анкалага.
9.30 "Ціхія троечнікі". Маст. фільм. 1-я серыя.
10.35 Тэлевізійны Дом кіно.
11.00 Цёмны пакой. "Дасье".
11.30 "Гісторыя знакамітых уцекаў". Тэлесерыял. 2-я серыя. "Бенвенута Чалін".
12.25 Бон тон. Тэлечасопіс моды.
13.00 Навіны.
13.10 З фондаў БТ. А. Сулянаў. "Адна ноч генерала Скарнякова". Тэле-спектакль.
14.40 "Аляксандраўскі парк". Дак. фільм.
15.00 Навіны.
15.15 Відэакурс французскай мовы. Перадача 16-я.
15.45 "Падлушка для со-нейка". Мультифільм.
15.55 Тэлебачанне — школе. Музыка 4-ы клас. Кампазітар, выканаўца, слу-хач.
16.15 "На добры лад". Перадача з Брэста.
16.30 Гасці ў дом. Узаема-адносіны Беларусі з іншымі краінамі.
17.00 Музычны антракт.
17.10 Параграф. Рынак працы.
17.40 Эканаміст.
17.50 "Музычная абойма".
18.00 Навіны (з сурда-пракладам).
18.20 "Гісторыя знакамітых уцекаў". 2-я серыя. "Бенвенута Чалін".
19.15 Тэма дня.
19.35 Творцы. Народны артыст Беларусі Віктар Саркісян.
20.20 "Хто гэта?" Тэле-гульня.
20.25 Музычны антракт.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Алег Барысаў у маст. фільме "Садоўнік".
23.35 Адкрыццё Міжна-роднага музычнага фестывалю "Мінская вясна". І. Брамс. Канцэрт для фар-тэпіяна з аркестрам.
0.30 Навіны.

ГРТ

11.00, 14.00, 17.00, 23.20 Навіны.
11.15 "Тайна каралевы Ганны, ці Мушкетёры праз трыццаць гадоў". 1-я серыя.
12.55 Футбольны агляд.
13.15 Парыжскія тайны. Шарль Азнавур.
13.55, 20.40, 23.40 Пра-грама перадач.
14.20 "Легенды вострава скарбаў".
14.45 Марафон-15.
15.05 Зорная гадзіна.
15.40 "Ніка і яго сябры". Маладзёжны серыял.
16.10 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.35 Вакол свету.
17.20 "Дзяўчына па імені Лёс".
18.05 Надвор'е.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 Адгадай мелодыю.
19.05 Панядзелак з По-нерам. Праграма "Мя".
19.45 Добрай ночы, малы-шы!
20.00 Час.
20.45 Алег Барысаў у фільме Вадзіма Абдра-шытава "Слуга".
23.30 Прэ-экспрэс.

Расія

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.15 Добрай раніцы!
8.05 "Клубнічка".
8.35 Сам сабе рэжысёр.
9.10—10.15 "Санта-Бар-бара".
13.20 Ці-маркет.
13.25 Аўтограф.
13.30 Цікі дом. Праграма С. Шалахава.
14.10 Іваноў, Пятроў, Сі-дараў і іншыя.
14.50 Аніматэка.
15.20 Паліха, 14.
15.25, 24.00 Тавары — поштай.
15.30 "Клубнічка".
16.15 Там-там навіны.
16.25 Лукмор'е.
16.50 Паглядзі на сябе.
17.00 "Чырвоная кніга". Экалагічная экспедыцыя РТР.
17.15 Пульс. Урадавая будні.
17.45 Расіяне.
18.05 "Санта-Барбара".
19.35 Добры вечар.
20.10 "Тры сястры". Маст. фільм.
22.35 "На кані". Тэлеата-рыя.
22.50 Дзяжурная часць.
23.15 Адамаў яблык.
0.20—0.30 Тэлемагазін.

Санкт-Пецярбург

11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.

12.10 "Гісторыя каханьня". Серыял.
13.00 Тэрмін адказу — сёння.
13.35 Парады садоодам.
14.10 Міжнародны агляд.
14.40 "Адкрыццё Кітая". Тэлефільм.
15.05 Авертайм.
15.35, 20.45 Тэлеслужба беспекі.
16.10 "У Ігара Д". Тэат-ральная гасцёўня.
16.50 "Там, дзе жыве Па-вуціныч", "Кот-Катафейн". Мультифільм. "Каша-ма-лаша".
17.30 Тэлемагазін.
18.40 Валікі фестываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Гісторыя каханьня". Серыял.
20.10 Рытмы горада.
21.00—23.25 Кубак Англіі па футболе. У перапынку (22.05) — Падзея.

НТБ

5.00 Сёння.
9.15 Ранак.
9.30 Жаночыя гісторыі. Марыліна Росі і Хуан Хасэ Камера ў фільме "Свабод-ныя камені" (Іспанія).
11.00, 13.00, 15.00 Сёння днём.
12.00 Адкрыты свет.
13.20 "Часінка".
15.35 Дыстанцыя 60.
16.35 Маст. фільм "Блакіт-нае дрэва".
17.30 Футбольны клуб.
18.00, 21.00 Сёння.
18.40 Герой дня.
19.05 Маст. фільм "Ахова" (Італія).
21.45 Гадзіна серыяла. "Круты Уокер: правасуд-дзе па-тэхаску".
22.40 "Часінка".
23.00 Сёння апоўначы.
23.20 "Часінка".

ТБ-6 Масква

6.00, 8.00, 13.50, 18.55, 20.00, 22.55 Шэсць навін.
6.10, 23.20 Дыск-канал.
6.40, 13.20 "Вечер у вер-бах".
7.10, 23.10 Дарожны па-труль.
7.30, 13.05 90х60х90.
7.45, 10.20 Алтэка.
8.10 Кінападрабязна.
8.30 Гумарыстычная пра-грама "ОСП-студыя".
9.20 Парыж, Парыж.
9.50 Спорт тыдня.
10.30, 12.35 Тэлемагазін.
11.00 Аналітычная прагра-ма "Агядальнік".
11.45, 18.10 Серыял "Ра-быня Ізаўра".
12.25 Знак якасці.
13.00 Ток-шоу "Музыка і прэса". "Акулы гяра". Ар-кадзэ Укупнік.
20.15 Тэатральны паня-дзелак.
21.05 Творчы вечар Аляк-сея Баталава.
22.25 Катастрофы тыдня.

8-ы канал

18.00 Муль-планета.
18.15 Навукова-папуляр-ны экран.
18.45 Паўторны экран.
Маст. фільм "Я вольны, я нічы".
20.15 Вясёлыя мелодыі.
20.25 Даведальная служ-ба-экспрэс.
20.30 Музыка на тэлека-нале.
21.45 Зоркі радэа.
22.30 Маст. фільм "Сэрца ў агні".

Аўторак, 15 красавіка**Беларускае тэлебачанне**

7.30 Ранішні катэйль.
7.45 "Музычная абойма".
8.00 Навіны.
8.10 "Тама для аргана". Дак. фільм.
8.20 "Прыгоды Мураілі". Мультифільм.
9.00 Тэлебачанне — шко-ле. Музыка. 4-ы клас.
9.20 "Ціхія троечнікі". Маст. фільм 2-я серыя.
10.25 "Школа памочнікаў". Мультифільм.
10.40 "Залатыя ключы". Тэлефестываль народнай творчасці.
11.15 Класіка на экране. Кінавадавіл "Мядзведзь". ("Белдзяржкіно", 1938 г.).
12.00 Часвёртае выма-рэнне. Беларускі інсулін.
12.25 Акалада. Музыка-забаўляльная праграма.
13.00—13.10 Навіны.
15.00 Навіны.
15.10 Востраў натхнення. "Насустрач".
15.50 Тэлебачанне — шко-ле. Гісторыя Беларусі. 7-ы клас. Культура ў XVII—XVIII стагоддзях.
16.20 Беларускі мерыды-ян. Падарожжа па Мала-рыччыне.
16.50 "Музычная абойма".
16.55 Чэмпіянат свету па хакеі. Беларусь — Казах-стан. У перапынках (17.35 — Навіны, 18.25 — Тэма дня).
19.35 Вертыкаль. Сустрэ-чы з перасяленцамі-ча-рныбыльцамі ў Маладз-чанскім раёне.
20.00 Тэлевізійны Дом кі-но. Навіны кінематогра-фа.
20.25 Музычны антракт.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 "Бляск і ўбоства кур-тызанак". Шматсерыйны маст. фільм (Францыя). 6-я серыя.
23.00 Трэці тайм.
23.30 Навіны.
23.40 Каратэ. Чэмпіянат Беларусі.

ГРТ

11.00, 14.00, 17.00 Навіны.
11.15 "Тайна каралевы Ганны, ці Мушкетёры праз трыццаць гадоў". 2-я серыя.
12.45 Служу Расіі!
13.15 Парыжскія тайны. Брыджыт Бардо.
14.20 "Легенды вострава скарбаў".
14.45 Квар'етэ "Вясёлая каапанія".
14.55 Мультиролія.
15.15 Чароўны свет, ці Сі-нама.
15.40 "Ніка і яго сябры". Маладзёжны серыял.
16.10 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.35 Вакол свету.
17.20 "Дзяўчына па імені Лёс".
18.05 Надвор'е.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 Адгадай мелодыю.
19.00 Тама.
19.45 Добрай ночы, малы-шы!
20.00 Час.

Па ўсім відаць, у Зоі — душа спя-вае! Каманда "К" вінішу заслужа-ную артыстку Беларусі Зою Белах-восцік з прысваеннем ганаровага звання. І наўрад ці мы пераболь-шым, калі дадумаем сваё: на гэтым тыдні "купалаўцы" з нагоды свята сям'і Белахвосцік-Гарцуевых будуць "ганчэцкі пад энзык", а не пад "му-зыкалку" MTV.

Фота Генадзья ЖЫНКОВА

20.45 Ала Пугачова ў пра-граме "Сюрпрыз для Алы, ці Старыя песні аб галоў-ным". У перапынку — На-віны.

Расія

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.15 Добрай раніцы!
8.05 "Клубнічка".
8.35 Караоке па-руску.
9.10—10.15 "Санта-Барба-ра".
13.20 Ці-маркет.
13.25 Аўтограф.
13.30 "Невядомыя людзі Расіі". Фільм І-ы.
14.10 Іваноў, Пятроў, Сі-дараў і іншыя.
14.50 Спосаб жыцця.
15.20 Манекен.
15.25, 0.05 Тавары — пош-тай.
15.30 "Клубнічка".
16.15 Там-там навіны.
16.25 Лукмор'е.
16.50 Паглядзі на сябе.
17.00 "Чырвоная кніга". Экалагічная экспедыцыя РТР.
17.15 Новае "Пятае кола".
17.45 Расіяне.
18.05 "Санта-Барбара".
19.35 Добры вечар.
22.35 Момент ісціны.
23.05 Гарачая дзесятка.
0.25—0.35 Тэлемагазін.

Санкт-Пецярбург

11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
12.10 "Гісторыя каханьня". Серыял.
13.00 Тэрмін адказу — сёння.
13.35 Парады садоодам.
14.10 Тата, мама і я — спартыўная оям'я.
14.45 "Дзіўны свет інсты-тута Уілсана Эмеры".
Маст. фільм (ЗША). 1-я се-рыя.
15.40, 20.45 Тэлеслужба беспекі.
16.05 "Парад парадаў" прадстаўляе групу "Іва-нушкі-інтэрнэшнл".
16.45 "Казка за казкай". Адказы на пісьмы.
17.30 Тэлемагазін.
18.40 Вялікі фестываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Гісторыя каханьня". Серыял.
20.15 Храм.
21.00 "Дзіўны свет інсты-тута Уілсана Эмеры". І-я серыя.
22.05 Падзея.
22.20 Спартыўны агляд.
22.25—23.05 Хакей. Ра-сія—Швецыя.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
9.15 Ранак.
9.30 Жаночыя гісторыі. Францэска Прандзі і Аляк-сандр Дубін у фільме "На-веста святога Паўла" (Іта-лія).
11.00, 13.00, 15.00 Сёння ўдзень.
12.00 Адкрыты свет.
13.20 "Часінка".
15.35 Дыстанцыя 60.
16.35 "Блакітнае дрэва". Маст. фільм.
17.30 "Вуліца Сезам".
18.00, 21.00 Сёння ўвеча-ры.
18.40 Герой дня.
19.05 "Атэль Артура Хей-лі". Маст. фільм (ЗША).
21.45 "Круты Уокер: пра-васуддзе па-тэхаску".
22.40 "Часінка".
23.00 Сёння апоўначы.
23.20 Начная "Часінка".
24.00 Меламанія: "Лед За-пелін: песня застаецца ня-зменнай". Частка 1-я.

ТБ-6 Масква

6.00, 8.00, 13.50, 18.55, 20.00, 22.45 Шэсць навін.
6.10, 23.10, 0.20 Дыск-ка-нал.
6.40, 13.20 "Вечер у вер-бах".
7.10, 23.00 Дарожны па-труль.
7.20 Рэцэпты ад "Цэптр".
7.30, 13.05 90х60х90.
7.45, 10.10 Аптэка.
8.10 Тэлеканкрэтна.
8.30 Шоу ежы "Пальчыкі абліжаш".
9.05 Клуб адзіночкіх сэр-цаў.
9.40 Вы — відавочца.
10.20, 12.25 Тэлемагазін.
11.00 "Ералаш".
11.25, 18.10 "Рабыня Іза-ўра".
12.05 Знак якасці.
19.05 Ток-шоу "Прафесія": "Касманаўт".
20.15 Серыял "Дынастыя II (Сям'я Колбі)".
21.10 Тыя Хто.
21.40 Серыял "Новыя мсціўцы".
22.35 Шоу Бені Хіла.
0.00 Знак якасці.

8-ы канал

18.00 Муль-планета.
18.15 Пазнавальная пра-грама.
18.45 Маст. фільм "Бязвін-ная ахвяра".
20.15 Вясёлыя мелодыі.
20.30 Серыял "Горац".
21.30 Служба 01.
22.00 Джулія Робертс у маст. фільме "сць аб чым пагаварыць".

Серада, 16 красавіка**Беларускае тэлебачанне**

7.30 Ранішні катэйль.
7.45 "Музычная абойма". Беларускі хіт-па-рад.
7.50 Эканаміст.
8.00 Навіны.
8.10 "У палоне юнацтва свайгого..." Дак. фільм.
8.40 Тураб'ектыў.
9.00 Тэлебачанне — школе. Гісторыя Бела-русі. 7-ы клас. Культура ў XVII—XVIII стагоддзях.
9.30 "Мульціклуб".
10.00 "Плот з блакітным вокам", "Кешка і фрук-ты", "Кешка і спецназ". Кароткаметражныя фільмы.
10.30 Абібок.
11.05 "Гісторыя знакамі-тых уцекаў". 3-я серыя.
"Уцёкі графа Дэ ла Ва-лета".
12.00 Відзьма-нявідзь-ма.
13.00—13.10 Навіны.
15.00 Навіны.
15.10 Рэклама.
15.15 Відэакурс фран-цузскай мовы. Перада-ча 17-я.
15.45 "Востраў натхнен-ня".
16.10 "Івянецкія ганча-ры". Тэлеанарыс.
16.30 Гасці ў дом.
17.00 Музычны ант-ракт.
17.10 Арсенал. Прагра-ма для вайскоўцаў.
17.40 Эканаміст.
17.50 "Музычная абой-ма".
18.00 Навіны (з сурда-пракладам).
18.20 "Гісторыя знака-мітых уцекаў". 3-я се-рыя.
"Уцёкі графа Дэ ла Валета".
19.15 Тэма дня.
19.35 Цёмны пакой.
"Зорка Дэвіда".
20.00 Ток-шоу "Гэта мая работа". Прафесія: дырыжор.
20.25 Аўта-парк.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 "Цэптр" з місіяй здароўя па ўсяму све-ту".
21.50 Чэмпіянат свету па хакеі. Беларусь — Нідэрланды. У пера-пынку (22.25) — "Ліса". Мультифільм для дарос-лых.
23.30 Каралеўскае па-ляванне.
0.10 Футбол. "Дынама" (Брэст) — "Дынама" (Мінск).

ГРТ

11.00, 14.00, 17.00, 23.15 Навіны.
11.15 Андрэй Міронаў і Аляксандр Шырвінт у фільме "Нябесныя лас-таўкі". 1-я серыя.
12.35 Леанід Якубовіч у тэлегульні "Кола гісто-рыі".
13.15 Парыжскія тайны. Клод Лелюш.
14.20 "Легенды востра-ва скарбаў".
14.45 Кактус і К.
14.55 До-мі-соль.
15.15 Покліч джунгляў.
15.40 "Ніка і яго сябры".
16.10 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.35 Вакол свету.
17.20 "Дзяўчына па іме-ні Лёс".
18.05 Надвор'е.
18.10 Гадзіна пік.
18.35 Адгадай мело-дыю.
19.00 Парыжскія тайны. Клод Лелюш.
19.45 Добрай ночы, ма-лышы!
20.00 Час.
20.45 Міхал Конанаў і Аляксей Грыбаў у каме-ды "Начальнік Чукоткі".
22.30 Анастасія Вярцін-ская ў новай праграме "Іншыя берагі".
23.25 Прэ-экспрэс.

Расія

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.15 Добрай раніцы!
8.05 "Клубнічка".

8.35 Л-жуб.
9.10—10.15 "Санта-Бар-бара".
13.20 Ці-маркет.
13.25 Аўтограф.
13.30 Акно.
13.55 Ноу хау.
14.10 Іваноў, Пятроў, Сі-дараў і іншыя.
14.50 Парламентарый.
15.20 Экспавеснік.
15.30 "Клубнічка".
16.15 Там-там навіны.
16.25 Лукмор'е.
16.50 Паглядзі на сябе.
17.00 Ваша права.
17.15 Людзі, грошы, жыццё...
17.45 Расіяне.
18.05 "Санта-Барбара".
19.35 Добры вечар.
20.25 Баскетбол. Чэ-мпіянат Расіі. 1/2 фіналу.
22.35 "Гэтэ, Малер, Святланаў... Спыніся, імгненне!"
23.30 Кафэ "Абломаў".
0.10 Тавары — поштай.
0.30—0.40 Тэлемагазін.

Санкт-Пецярбург

11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
12.10 "Гісторыя кахан-ня". Серыял.
13.00 Тэрмін адказу — сёння.
13.35 Парады садоодам.
14.10 "Шматвобраз-насць Раймонды". Фільм-балет.
14.45 "Дзіўны свет ін-стытута Уілсана Эме-ры". 2-я серыя.
15.35, 20.45 Тэлеслуж-ба беспекі.
16.10 Яшчэ адна Расія.
16.55 Зебра.
17.30 Тэлемагазін.
18.40 Вялікі фестываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Гісторыя кахан-ня".
20.15 Фінансы для рэгі-ёна.
21.05 "Дзіўны свет ін-стытута Уілсана Эме-ры". 2-я серыя.
"Зорка Дэвіда".
22.05 Падзея.
22.20 Спартыўны агляд.
22.30—23.20 "Тэлекам-лакт", Музычнае шоу.

НТБ

5.00 Сёння раніцай.
9.15 Ранак.
9.30 Дак. фільм "Дзікая прырода".
10.30, 17.30 "Вуліца Се-зам".
11.00, 13.00, 15.00 Сён-ня ўдзень.
12.00 Адкрыты свет.
13.20 "Часінка".
15.35 Дыстанцыя 60.
16.35 "Блакітнае дрэ-ва". Маст. фільм.
18.00, 21.00 Сёння ўвеча-ры.
18.40 Герой дня.
19.05 "Гульня ў б'ялярд: пацалунчык". Маст. фільм (ЗША).
20.45 Рускі альбом.
21.45 "Круты Уокер: пра-васуддзе па-тэхаску".
22.40 "Часінка".
23.00 Сёння апоўначы.
23.20 "Часінка".
24.00 "Лед Зепелін: песня застаецца ня-зменнай". Частка 2-я.

ТБ-6 Масква

18.10 "Рабыня Ізаўра".
18.55, 20.05, 22.45 Шэсць навін.
19.05 Ток-шоу "Я сама": "Мой муж — былы гомасексуаліст".
20.15 Серыял "Дына-стыя II (Сям'я Колбі)".
21.10 Тыя Хто.
21.40 Серыял "Новыя мсціўцы".
22.35 Шоу Бені Хіла.
23.00 Дарожны па-труль.
23.13, 0.20 Дыск-канал.
0.00 Знак якасці.

8-ы канал

18.00 Муль-планета.
18.15 Праграма Кенета Копланда.
18.45 Паўторны экран.
Маст. фільм "Усё будзе добра".
20.15 Вясёлыя мелодыі.
20.25 Даведальная служба-экспрэс.
20.30 Серыял "Горац".
21.30 Паліскоп.
22.00 Чак Норыс у маст. фільме "Каўбой".

Чацвер, 17 красавіка**Беларускае тэлебачанне**

7.30 Ранішні катэйль.
7.45 "Музычная абойма". Беларускі хіт-парад.
7.50 Эканаміст.
8.00 Навіны.
8.10 Аўта-парк.
8.20 "Вертыкаль".
8.50 Дзіцячы сеанс. "Тэ-лебам".
9.20 Гасці ў дом. Узае-маадносіны Беларусі з іншымі краінамі.
9.50 Музыка без межаў. Музычна-інфармацый-ная праграма.
10.20 "Гісторыя знакамі-тых уцекаў". 4-я серыя "Знікненне Казановы".
11.15 Каралеўскае паля-ванне.
11.55 "Па шчупаковаму загаду". Мультифільм.
12.10 Песні Ігара Лучан-ка на вершы беларускіх паэтаў.
13.00—13.10 Навіны.
15.00 Навіны.
15.15 Педагагічны экран. Вышэйшыя каледжы Бе-ларусі.
15.45 Тэлебачанне — школе. Беларуская літа-ратура. 9-ы клас. Ніл Гі-левіч і яго творчасць.
16.15 2-гі Міжнародны фестываль "Звінаць чымбалы і гармонік".
17.00 Музычны антракт.
17.10 Урок Наталлі На-важылавай.
17.40 Эканаміст.
17.50 "Музычная абой-ма". Беларускі хіт-парад.
18.00 Навіны (з сурда-пракладам).
18.20 "Гісторыя знакамі-тых уцекаў". 4-я серыя "Знікненне Казановы".
19.15 Тэма дня.
19.35 "Простыя аповя-ды". Тэлеанарыс пра кіна-аператара Ю. Бароўска-га.
19.55 "АРТ-клуб". Акцёр Уладзімір Грыцэўскі і пісьменнік Сяргей Трахі-мёнак.
20.30 Вясна сялянскіх клопатаў. Віцебская вобласць.
20.40 Калы-ханка.
21.00 Пана-рама.
21.50 Пра-гноз надвор'я.
2 2 0 5
"Бляск і ўбоства кур-тызанак". 7-я се-рыя.
23.15 "Крок". Праграма для моладзі.
23.45 Навіны.

ГРТ

11.00, 14.00, 17.00, 23.10 Навіны.
11.15 "Нябесныя ластаў-кі". 2-я серыя.
12.35 Відэаочнае — не-верагоднае.
13.00 "І ўваскрэсне ду-ша".
13.15 Парыжскія тайны. Робер Осейн.
14.20 "Легенды вострава скарбаў".
14.45 До-мі-соль.
15.10 Лего-го!
15.40 "Ніка і яго сябры". Маладзёжны серыял.
16.10 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.35 Вакол свету.
17.20 "Дзяўчына па іме-ні Лёс".
18.05 Надвор'е.
18.35 Джэнтльмен-шоу.
19.05 Мая сям'я: кахан-не і разунасць.
19.45 Добрай ночы, ма-лышы!
20.00 Час.
20.45 Клара Лучко і Эма-нуіл Вітгарн у востра-сюзным фільме "Тры-вожная надзея".
22.25 "Зоркі сусветнай эстрады ў Маскве". То-та Кутунь.
23.20 Прэ-экспрэс.

Расія

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.15 Добрай раніцы!
8.05 "Клубнічка".
8.35 Бясконцае падаро-жа.
9.10—10.15 "Санта-Бар-бара".
13.20 Ці-маркет.
13.25 Аўтограф.
13.30 Момент ісціны.
13.55 "Чырвоная кніга". Экалагічная экспедыцыя РТР.
14.10 Іваноў, Пятроў, Сі-дараў і іншыя.
14.50 На парозе стаго-дзя.

15.20 Ваш партнёр.
15.25, 23.45 Тавары — поштай.
15.30 "Клубнічка".
16.15 Там-там навіны.
16.25 Лукамор'е.
16.50 Паглядзі на сябе.
17.00 "Цёмная" для В. Вінаградова.
17.15 Выбраныя.
17.45 Расіяне.
18.05 "Санта-Барбара".
19.35 Добры вечар.
20.25 Куміры мінулых гадоў. Н. Варлей у фільме "Ві".
22.35 Арэна для сенсачы.
23.00 Па вашых пісьмах.
0.05—0.15 Тэлемагазін.

Санкт-Пецярбург

11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55 Інфарм ТБ.
12.10 "Гісторыя кахання".
13.00 Тэрмін адказу — сёння.
13.35 Парады савадодам.
14.15 Чорны кот.
14.45 "Трывожны рэйс нумар 711". Маст. фільм (ЗША). 1-я серыя.
15.35, 20.45 Тэлеслужба бяспекі.
16.05 Закуліссе. "Маю, каб аддаваць". Вольга Чанчыкова.
16.50 "Ад і да...". "Студыя "Ув".
17.30 Тэлемагазін.
18.40 Вялікі фестываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Гісторыя кахання".
20.15 Парадоксы гісторый. "Помста істэрычкі".
21.05 "Трывожны рэйс нумар 711". 1-я серыя.
22.05 Падзея.
22.20 Спартыўны агляд.
22.30—23.20 "Мы — артысты!"

НТБ

30 Сёння раніцай.
9.15 Ранак.
9.30 Жаночыя гісторыі. "Доктар Куін, жанчына-ўрач".
10.30, 17.30 "Вуліца Сезам".
11.00, 13.00, 15.00 Сёння ўдзень.
12.00 Адкрыты свет.
13.20 "Часінка".
15.35 "Дыстанцыя 60" + "Пстрычка".
16.35 "Блакітнае дрэва". Маст. фільм.
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.40 Герой дня.
19.05 "Заручаныя са смерцю". Маст. фільм (ЗША).
21.45 "Круты Уокер: правасуддзе па-тэхаску".
23.00 Сёння апоўначы.
23.20 "Часінка".
24.00 Кіно не для ўсіх. "Акуляры ў залатой аправе".

ТБ-6 Масква

6.00, 8.00, 13.50, 18.55, 20.00, 22.45 Шэсць навін.
6.10, 23.10, 0.20 Дысканал.
6.40, 13.20 Мультсерыял "Вечер у вербах".
7.10, 23.00 Дарожны патруль.
7.20 Рэцэпты ад "Цэптар".
7.30, 13.05, 90х60х90.
7.45, 10.15 Аптэка.
8.10 Прыватны выпадак.
8.25 Гумарыстычная праграма "Назло рэкордам!".
8.50 Дак. серыял "Па слядах Усёмагутных". "Касманаўтыка ў старажытнасці".
9.20, 20.15 Серыял "Дынастыя II (Сям'я Колбі)".
10.25, 12.25 Тэлемагазін.
11.00 "Ералаш".
11.25, 18.10 "Рабыня Ізаўра".
12.05 Знак якасці.
19.05 Ток-шоу "Зрабі крок".
21.10 Тыя Хто.
21.40 Серыял "Новыя мсціўцы".
22.35 Шоу Бені Хіла.
0.00 Знак якасці.

8-ы канал

18.00 Мульт-планета.
18.15 Навукова-папулярны экран.
18.45 Маст. фільм "Заложнікі д'ябла".
20.15 Вяцельны мелодый.
20.30 Серыял "Горац".
21.30 Музычны канвеер.
22.00 Джэймс Вудс у трагікамедыі "Джошуа тады і цяпер".

Пятніца, 18 красавіка

Беларускае тэлебачанне

7.30 Ранішні катэіль.
7.45 "Музычная абойма". Беларускі хіт-парад.
7.50 Эканаміст.
8.00 Навіны.
8.10 Прагноз надвор'я.
8.20 "Сусвет". Беларусь і касманаўтыка.
8.55 "Дзеўкі варожыя, дзеўкі чаруюць...". Відаефільм з удзелам фальклор-тэатра "Госціца".
9.00 Тэлебачанне — школе. Беларуская літаратура. 9-ы клас. Ніл Гілевіч і яго творчасць.
9.30 "Бархатны сезон". Музыка-забаўляльная праграма.
10.00 Дзіцячы сеанс. "Пераход".
10.30 "Усе мы родам з дзяцінства". Віцебская вобласць.
11.25 "АРТ-клуб". Львоўскія эцюды з Раманам Віткоком.
12.05 "Адначасова". Кароткаметражны фільм.
13.00, 15.00 Навіны.
15.15 Відэакурс французскай мовы. Перадача 18-я.
15.45 Творцы. Паэт Паўлюк Прануза.
16.00 Сядзіба. Праграма для дзяцінства.
16.30 Да Дня аховы помнікаў. "Замкі і крапасці". Тэлеарыс.
16.50 "Музычная абойма".
16.55 Чэмпіянат свету па хакею. Беларусь—Швейцарыя. У перапынках: 17.35—Навіны (з сурдаперакладам), 18.25 — Тэма дня.
19.35 Міжнародны кур'ер.
19.55 "У джазе толькі дзяцінства". Забаўляльная праграма.
20.25 Музычны антракт.
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Эрык Робертс у маст. фільме "Хуткая дапамога".
23.35 Акалада. Музыка-забаўляльная праграма.
0.05 Навіны.

ГРТ

11.00, 14.00, 17.00, 23.15 Навіны.
11.15 Людміла Гурчанка ў фільме "Гуляшчэ".
12.40 Джэнтльмен-шоу.
13.10 Парыжскія тайны. П'ер Рышар.
14.20 "Легенды вострава скарабаў".
14.45 Фільм-казка "Канек-Гарбунок".
15.55 ...Да шаснаццаці і старэй.
16.30 Магія: свет звышнатуральнага.
17.20 "Дзяўчына па імені Лёс".
18.10 Надвор'е.
18.15 Чалавек і закон.
18.45 Поле цудаў.
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.45 Вялікія сышчыкі: Каломба ў дэтэктыве "Забывае лэдзі".
22.30 Погляд.
23.30 "Начны кіназал". "Сабакі вайны".
1.20 Прэс-экспрэс.

Расія

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.15 Добрай раніцы.
8.05 "Клубнічка".
8.35 "Аншлаг" прадстаўляе.
9.10 "Санта-Барбара".
13.20 Ці-маркет.
13.25 Аўтограф.
13.30 "Вялікія непрыемнасці". Мультфільм.
13.40 Подзвіг веры.
14.10 Іванюў, Пятроў, Сідараў і іншыя.
14.50 Залатая карта Расіі.
15.20 Паліха, 14.
15.25, 23.55 Тавары — поштай.
15.30 "Клубнічка".
16.15 Там-там навіны.
16.25 Лукамор'е.
16.45 Паглядзі на сябе.

Субота, 19 красавіка

Беларускае тэлебачанне

8.00 Навіны.
8.15 Здароўе. Пабочнае ўздзеянне лекаў.
8.45 Усе пра ўсё. Праграма для дзяцей.
9.10 "Мастакі тэатра, кіно, тэлебачання". Дак. фільм.
9.30 Урокі Наталлі Наважылавай.
10.00 "Рэгіён". Перадача з Магілёва.
10.30 "Лёс мой і надзея". Сацыяльная рэабілітацыя інвалідаў.
11.00 Вока. Пра рэкламу і не толькі.
11.20 "Музычная абойма". Вынікі тыдня.
11.35 Чацвёртае вымярэнне. Якаў Цяперовіч — чалавек, для якога спыніўся час.
12.00 Шматгалоссе. Народы Беларусі: гісторыя, культура, традыцыі.
12.25 Запрашаем на вяселле. Ансамбль фальклору "Вясёлка" (г. Мінск) на вяселье ў вёсцы Рудзенск Пухавіцкага раёна.
13.05 "У Вялікай сям'і". Пра дзіцячы сямейны дом.
14.20 Творцы. Мастак Яўген Ціхановіч.
15.00 Навіны.
15.15 "Усе мы родам з дзяцінства". Віцебская вобласць. Частка 3-я.
16.10 "Рызыка-версія". Тэлегульня.
16.40 Асілак. Тэлевізійны спартыўны клуб.
17.20 Беларускі дом. Мастацка-публіцыстычная праграма.
17.50 Зорная рэстань. Магілёўска-Віцебскі тур.
18.25 Галерэя. Драматург Алена Палова. Аўтарская праграма Таццяны Ягравай.
19.00 Аляксандр Саладуха ў музычнай праграме "Любімая жанчына".
20.40 Калыханка.
21.00 Навіны.
21.45 Тэлеаналітык.
22.05 Жан-Ліу Трэцінцян у маст. фільме "Прама ў сэрца" (Італія).
24.00 Відэама-нявідзіма.

ГРТ

6.55 "Штармавыя пагрозджанне". Маст. фільм.
8.15 "Болек і Лёлек".
8.40 Лато-Мілейн.
8.45 Дамашняя бібліятэка.
9.00, 14.00, 17.00 Навіны.
9.10 Слова пастыра. Мітрапаліт Кірыл.
9.30 Не зявай!
10.00 Ранішня пошта.
10.35 Смак.
10.55 Запрашэнне да музыкі.
11.20 Георгій Жжэнаў у фільме "Чалавек, якога я кахаю".
12.55 Ток-шоу "Паехалі!".
13.30 Відэама — невадагоднае.
14.20 Разумнікі і разуміцы. Паўфінал.
15.05 "Прыгоды барона Мюнхгаўзена". "Маладзільныя яблыкі".
15.45 Амерыка з М. Таратутама.
16.15 Леанід Якубовіч у тэлегульні "Кола гісторый".
17.20 У свеце жывёл.
17.55 Надвор'е.
18.05 "Залатая серыя". "Белае сонца пустыні".
19.45 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час.
20.55 Камедыя Вудзі Алена "Кулі над Брадвеем".
22.45 Футбольны агляд.
23.20 "Калекцыя Першага канала". Фільмы-намінанты "Нікі-97", "Трафім", "Экзерсіс 15".

ТБ-6 Масква

6.00, 8.00, 13.50, 18.40, 20.40, 23.15 Шэсць навін.
6.10, 23.45, 0.50 Дысканал.
6.40, 13.20 "Вечер у вербах".
7.10, 23.30 Дарожны патруль.
7.20 Рэцэпты ад "Цэптар".
7.30, 13.05 90х60х90.
7.45, 10.15 Аптэка.
8.10 Прыватны выпадак.
8.30 Ток-шоу "Маё кіно" з Аляксандрам Алейніковым.
9.25 "Дынастыя II (Сям'я Колбі)". Серыял.
10.25, 12.25 Тэлемагазін.
11.00 "В'етнам—Тэхас". Маст. фільм.
18.10 Вы — відэочка.
18.55 Ю. Талубееў, В. Смірніцкі ў фільме "Удар, яшчэ ўдар".
20.55 Клуб "12 капеек".
21.25 Бола Янг у фільме "Мацнейшы ўдар".
0.30 Знак якасці.

8-ы канал

18.00 Мульт-планета.
18.15 Праграма Кенета Колпанда.
18.45 Фільм-казка "Аб прычэсе Ясачы і крылатым шаўцы".
20.15 Вясенняя мелодыя.
20.25 Даведачная служба-экспрэс.
20.30 "Горац". Серыял.
21.30 Сідана Еўропа.
22.00 Харысан Форд у маст. фільме "Гановестры".

19.00 Весткі.
19.35 Сам сабе рэжысёр.
20.15 "Замужам за мафіяй". Маст. фільм (ЗША).
22.10 Усім сакрэтна.
23.05 Хамелеон.
23.35 Рэпартаж.
23.50 Праграма "А".

Санкт-Пецярбург

9.05 "Гонар маю". Ваенны агляд.
9.35 "Подпіс каралевы". Тэлефільм (Данія).
10.05 "Інспектар Гаджэт". Мультсерыял.
10.25 "Леопард. Цень у траве". Дак. серыял.
11.20 Ток-шоу "Наўздагад". Ігар Скляр.
11.55, 13.55, 15.55, 18.55 Інфарм ТБ.
12.10 Залаты фонд. Тэлевізійны тэатр Льва Додзіна.
14.10 Яшчэ адна Расія.
14.45 Руская сядзіба.
15.10 Гістарычныя расследаванні.
16.10 Спартыўны агляд.
16.30 Гульня "Лато-бінга".
17.30 Тэлемагазін.
18.40 Вялікі фестываль.
19.20 "Музычны рынг". Новае пакаленне.
20.55 Свецкая хроніка.
21.10 Блеф-клуб.
21.50 Група "Ліцэй".
22.40 Экспрэс-кіно.
23.00 Хакей. Міжнародны турнір другіх зборных.
Футбол. Чэмпіянат Расіі.

НТБ

7.00 Сёння раніцай.
9.00 "Дыназаўры па імені Дзік".
9.30 Тэлегульня "Зразумей мяне".
10.00 Свет прыгод і фантастыкі. "Легенда аб згубленым горадзе".
10.45 Ад "Вінта".
11.00, 15.00 Сёння ўдзень.
12.00 Хакей. Матч Кубка Стэнлі.
14.30 "Панарама" з Усеваладам Аўчынінавым.
16.00 Рускі альбом.
16.30 "Чалавек-паўук". Мультсерыял.
17.00 Час "Ц" з Вольгай Кукчынай.
17.30 Дог-шоу. Я і мой сабака.
18.00, 21.00 Сёння ўвечары.
18.30 Герой дня без галашука.
18.55 Сіўвен Сігал і Шэран Стоўн у фільме Эндрю Дэвіса "Над законам (Ніко-1)" (ЗША).
20.45 "Лялькі".
21.45 Надвор'е-68.
22.30 Суботняе шоу Мікалая Фаменкі "Імперыя страці".
23.10 "Футбольны клуб" прадстаўляе чэмпіянат Расіі. 6-ы тур.
24.00 Трэцяе вока.
0.40 "Глейбой-шоу".

ТБ-6 Масква

6.00, 7.00, 18.05, 22.25 Шэсць навін.
6.10 Музыка кіно: Андрэй Міронаў.
6.30 Клуб "12 капеек".
7.10, 23.35 Дарожны патруль.
7.25 "Любімец публікі".
8.50 "Цэптар"-клуб.
9.10 "Уяўная опера". Мультфільм.
10.05 "Эта мы не праходзілі".
10.35 "Дзікая прырода Аўстраліі". Серыял.
11.35 Адкрыццё тыдня.
12.10 "Тэорыя заговораў". "Правасуддзе па-амерыканску".
13.05 Дысканал для дзяцей.
13.55 Ток-шоу "Я сама". "Мой муж — былы гомасексуаліст".
14.55 Ток-шоу "Прафесія". "Рэкламіст".
15.50 Клуб адзіночкі сэрцаў.
16.20 "Згублены свет". Серыял.
17.15 "Ералаш".
17.45 Кінападрабязна.
18.15 Дысканал. Філіп Кірхаву.
18.55 Скандальны тыдня.
19.30 Гумарыстычная праграма "ОСП-студыя".
20.15 Сатырычны кіна-сатыра "Фітіль".
20.30 Чак Норыс у фільме "Бакавыя ўдары".
22.40 Шоу Івана Дзямідова "Абоз".
23.50 Зоркі астрады. Група "Дзюна".
0.55 Р. Карадайн у фільме "Ілюзіі".

8-ы канал

15.00 Хрысціянская праграма.
15.30 Рэжа планеты.
16.00 "Хлопцы з Індыяны". Маст. фільм.
18.15 Залаты фонд. "Канек-Гарбунок". Мультфільм.
19.30 На-лі-вай!
20.00 Вера Глаголева ў маст. фільме "Выканаўца прыгажоры".
21.15 Паліска.
21.30 Hi-Fi musik.
22.00 Рычард Гір у маст. фільме "Сомерсбі".

Нядзеля, 20 красавіка

Беларускае тэлебачанне

7.55 Праграма перадач.
8.00 Катэіль па нядзелю.
9.00 "Тэлебом". Шоу-конкурс.
9.30 "Уся справа ў капелюшы".
10.00 Вяршыня свету. Тэлевіктарына.
10.30 "Усё нармальна, мама!" Забаўляльная праграма.
11.00 Гісторыя кахання. Сям'я Луцанкаў.
11.20 Арсенал. Прымае ўдзел начальнік Ваеннай акадэміі Рэспублікі Беларусь генерал-маёр Р. І. Флярко.
11.50 "Вайна ў паветры". 32-я серыя.
12.15 Вясковыя. Навагрудскі раён.
12.45 "Наканадні будучыні". "Тэле-шоу", "Востраў натхнення".
13.25 Алімп.
13.45 "Агладасменты" ў калгасе "Астрамечавы". Брэсцкага раёна.
14.20 "Унікум". Гульня-тэст.
15.00 Навіны.
15.15 Камітэтэрны палігон.
15.45 Анталогія беларускай паэзіі. Вершы Максіма Багдановіча.
15.55 "Оскар". Тэлегульня.
16.25 Аб'ёк.
16.55 Чэмпіянат свету па хакею. Беларусь—Аўстрыя. У перапынках (17.35 — "Калі вельмі захацець"). Мультфільм. 18.25 — Музычны антракт.
19.40 Калыханка.
20.50 Спартыўны тэлекур'ер.
21.10 Тэлебарометр.
21.25 Ток-шоу "Карамболь" з удзелам Аляксандра Градскага.
22.00 "Вяртанне". Маст. фільм (Германія—Італія—Францыя).
23.45 "Бархатны сезон". Музыка-забаўляльная праграма.

ГРТ

7.00 Прыгодніцкі фільм "Знікненне".
8.35 Мультфільмы нашага дзяцінства. "Казка расказваецца".
8.55 Тыха "Спортлато".
9.00, 14.00 Навіны.
9.15 "Бесталковыя нататкі" Дзім. Крылова.
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Ранішня зорка.
11.00 Служу Расіі!
11.25 Гай, гармонік любі!
11.55 "Сельская гадзіна". Тэлечасопіс.
12.25 "Каліпа" шукае Атлантыду".
13.25 Смехапанарама.
14.15 "Сімфаніяны тайны". Серыял.
14.45 Клуб падарожнікаў.
15.30 Вяртанне Трацыякоўкі. Гісторыя аднаго шэдэўра.
15.55 "Ружовая пантэра". Мультфільм.
16.20 "Адзін на адзін". Вядучы — А. Любімаў.
16.55 Шчаслівы выпадак.
17.45 Надвор'е.
17.55 Гарой на ўсё часы ў баевіку Аляксандра Ішчакова "Крыжаносец".
19.50 Кінаафіша.
20.00 Час.
20.40 "НІКА-97". Вынікі кінематографічнага года.

Расія

7.00 Ранішні экспрэс.
7.55 Гандлёвы дом "Ле Монц".
8.10 "Солці". Тэлесерыял (ЗША).
8.35 Ва ўсіх на вуснах.
8.45 Добрай раніцы, краіна!
9.30 Прывітанне.
10.00 Весткі ў адзінаццаць.
10.15 Рухае лато.
10.55 Без п'яці дванаццаць.
11.00 Кніжная лаўка.
11.25 Чалавек на Ямлі.
11.50 "Ажыўшыя ноткі". Мультфільм.
12.00 Сад культуры.
12.30 21 кабінет.
13.00 Весткі.
13.25 "Расія ў вайне. Кроў на снезе". Фільм 4-ы.
14.20 "Крануты", "Аладзін".
15.15 Рэпартаж ні аб чым.
15.30 Доўганышоу.
16.00 Увесь свет. Праграма Л. Млечына.
16.40 Вечар з Аляксандрам Гурновым.
17.25 L-клуб.
18.00 РТР у гасцях у тэлеглядчоу.
18.10 "Сітуацыя". Інтэрактыўнае кіно.
18.30 Адкрыты сакрэтную формулу.
19.00 Лустарка.
20.00 Клуб слаўных дэтэктываў.
20.30 Футбол без межаў.
21.10 Сяргей Калтакоў у праграме "Перлендыкулярынае кіно".
22.05 У Косшы.
22.35 Баскетбол. Чэмпіянат Расіі.
0.05 Гараскоп і відэамедытацыя.
0.15 Рэк-тайм.

0.30 Начное жыццё гарадоў свету. Парыж.

Санкт-Пецярбург

8.30 Гаючае слова.
9.05 Тата, мама і я — спартыўная сям'я.
9.35 Авертайм.
10.05 "Інспектар Гаджэт". Мультсерыял.
10.30 "Астравы ў афрыканскім небе". Дак. серыял.
11.20 "Старое танга". Міхал Данілаў.
11.55, 13.55, 15.55, 18.55 Зваротны адлік.
12.10 "Хітрыкі гарэзы". Маст. фільм для дзяцей (Латвія).
13.25 "Карнавал". Фільм-балет.
14.10 Яшчэ адна Расія.
15.10 "Яго вялікасць — рэжысёр". Юбілей С. Гаўдасінскага.
16.10 Спартыўная праграма.
16.40 "Залаты кноч", "Кідайка".
17.30 Тэлемагазін.
18.35 "Скарбы Пецярбурга". Век Кацярыны.
19.20 "Ура, камедыя!" "Аферысты".
20.45 "Разумная вёска". Мультфільм для дарослых.
20.55 Ва ўсіх на вачах.
21.10 Ноу-смакінг.
21.55 Міжнародны агляд.
22.35 "Сляза князя цемры". Маст. фільм.

НТБ

7.00 Сёння раніцай.
9.00 Вуснамі дзіцяці.
9.30 Тэлегульня "Зразумей мяне".
10.00 "Легенда аб згубленым горадзе". Маст. фільм.
10.45 Ад "Вінта".
11.00, 15.00 Сёння ўдзень.
12.00 Кніжны магазін.
12.30 "Маскі-шоу": выбранае.
13.00 "Караліна ў Нью-Йорку" (ЗША). 3-я серыя.
13.30 "Але, Фіма!".
13.45 "Наўклуды" Сямёна Альтава.
14.00 Кіно, кіно: навіны Галівада.
14.30 Тэлегульня "Свая гульня".
16.00 А. Панкратуў-Чорны, А. Булдакоў і Н. Арынбасарава ў фільме "Трам-тарам, ці Бухты-баракхты".
17.30 Нядзельная праграма Мікалая Фаменкі "Ручкі і цацкі".
18.00 Сёння ўвечары.
18.30 "XX стагоддзе. Рускае тайны". Фільм 4-ы. "1948 год: асабісты вораг Сталіна".
19.00 "Байкі са склепа". Серыял.
20.00 Вынікі.
21.10 Прэмія "Оскар". Джэк Ніклсан, Майкл Кітан і Кім Бэсінджэр у фільме Ціма Бартана "Бэтмен" (ЗША).

ТБ-6 Масква

6.00 Шэсць навін.
6.10 Музыка кіно: Песні Максіма Дунаеўскага.
6.30 Скандальны тыдня.
7.10 Дарожны патруль.
7.20 "Талавакружныя прыгоды Біла і Тэда". Мультсерыял.
8.00 Шэсць навін.
8.10 Дзіцячы сеанс. "Капітан Скарлет".
9.35 Тэлемагазін.
9.55 Шоу ежы "Пальчыкі абліжаш".
10.30 Гумарыстычная праграма "На злосьць рэкордам!".
10.55 "Дзікая прырода Аўстраліі".
11.35 Канон.
12.05 Праграма А. Паліткоўскага. "Сахалінава поле".
12.35 Ток-шоу "Музыка і прэса". "Акулы п'яра". Аркадзь Укупнік.
13.30 Ток-шоу "Зрабі крок".
14.25 Спорт тыдня.
14.55 Ю. Бярозін. Фільм-канцэрт "Я ўсё-такі харошы...".
15.30 "Лясная песня". Мультфільм.
15.55 "Згублены свет". Серыял.
16.50 Шэсць навін.
17.00 Ток-шоу "Маё кіно" з Віктарам Мярэжжа.
17.45 Тэлеканцэртна.
18.00 Дарожны патруль.
18.20 Аналітычная праграма "Агладальнік".
19.05 Кіначасопіс "Фітіль".
19.25 Камедыя Л. Гайдая "Небяспечна для жыцця".
21.10 Шоу Бені Хіла.
21.45 Тэледыскаўка "Партыйная зона".

8-ы канал

15.00 Хрысціянская праграма.
15.30 Сямейны экран. "Пустальга".
17.00 "Чаму падаюць самалёты". Дак. фільм.
17.45 Муз. праграма Роберт Палмер.
18.45 "Удалы кідок". Мультфільм.
20.00 Аляксей Булдакоў у маст. фільме "Асаблівае нацыянальнае паляванне".
21.30 Экспертыза.
22.00 Навіны К-відэа.
22.30 Настасся Кінскі ў маст. фільме "Вяснавыя воды".

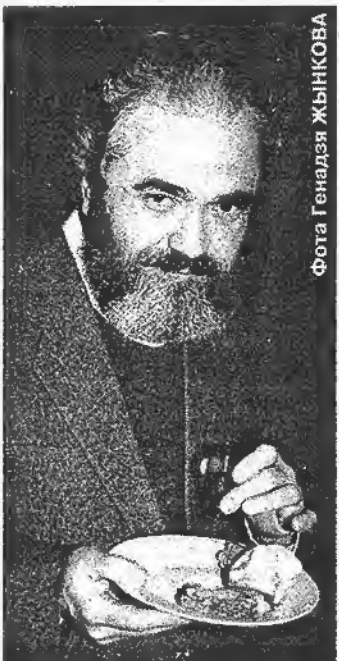

АКВАТОРЫЯ

“КРЫБЛЕ... КРАБЛЕ... БУМС!”, або СНЕЖНАЯ КАРАЛЕВА Ў ВІХУРЫ ВЕРНІСАЖУ

Святлана ПАЗНЯК

Знагоды 50-годдзя Саюза тэатральных дзеяч у Купалаўскім тэатры была арганізавана выстава мастакоў-сцэнографу Беларусі. У экспазіцыі прынялі ўдзел мастакі Брэста і Магілёва, Мінска і Гародні, Віцебска і Маладзечна. На жаль, сам Купалаўскі тэатр у асобе свайго галоўнага мастака Б.Герлавана прадстаўлены не быў. Не бралі ўдзел у выставе і такія вядучыя на сённяшні дзень сцэнографы, як З.Марголін, Л.Ганчарова і Э.Грыгарук. Што гэта: асабісты рахунок з СТД? Я сустрэлася з адным з арганізатараў і ўдзельнікаў выставы мастаком Дзмітрыем МОХАВЫМ.

Фота Генадзя ЖЫНКОВА

— Я не думаю, каб гэта былі асабістыя рахункі з СТД, бо яшчэ год таму Саюз дапамог некаторым мастакам мінскіх тэатраў выехаць у Прагу на квадрынале. Напэўна, для іх адмовы былі сур'ёзныя прычыны. Адно, што я ведаю дакладна, — усе мастакі ведалі пра выставу і неаднаразова былі папярэджаны.

— Чым яны тлумачылі сваю адмову?

— Хто казаў, што работы старыя і не вартыя для паказу, у каго ўжо была наладжана выстава за мяжой. Але ж юбілейная экспазіцыя не справаздачная, не “Вынікі сезона” і не “Новыя імёны”. Гэта хутчэй рэтраспектыўная экспазіцыя. Тут чым старэйшы экспанат, тым ён мае большую каштоўнасць. Вось каб былі экспанаты 1947

года, калі СТД толькі ўтварыўся!!! — Ці былі складанасці з працамі, якія прадстаўлены на выставе? Як на прапанову выставіць свае эскізы і макеты адрэагавалі мастакі з абласных тэатраў?

— Мы з мастацтвазнаўцай Ірынай Рахманавай загадзя аб'ехалі ўсе вобласці. Там я сфатаграфавала эскізы, макеты, каб да свята падрыхтаваць буклет. Усе мастакі з радасцю адгукнуліся на нашу прапанову. Ім было прыемна, што пра іх успомнілі. І да гэтага часу яны нам тэлефануюць, выказваюць падзяку, памятаюць нас і той дзень, калі мы прыехалі да іх. Хоць адзначыць і такую акалічнасць: мастакі ў тэатрах Беларусі ў асноўным працуюць у парох — муж і жонка. Гэта і Сідаравы ў віцебскай “Ляльцы”, і Лесін з Карвяковай у брэсцкім тэатры, і Розавы з Гародні, і Фаміна з Нікалайчыкам у Мінскім лялечным тэатры.

— Найбольш цікава на выставе былі прадстаўлены лялечныя мастакі-сцэнографы Фаміна, Сідаравы, Рачкоўскі. Калі Сідаравым і Рачкоўскаму ў большай ступені характэрнае эмацыйнае ўспрыняццё спектакля, больш дзіцячае, казачнае, то ў макетах Фаміной мы адзначаем цвярозасць розуму, дакладнасць, скупасць выразных сродкаў, імкненне да філасофіі, маштабнасці, манументальнасці задумкі.

— Віцебская “Лялька” адрозніваецца цеплыняй, пяшчотай, душэнасцю, мяккасцю і казачнасцю. А Мінскі лялечны тэатр цяпер перажывае гіганцкі скачок у сінтэз музыкі, балета і тэатральнага мастацтва (спектакль “Снежная каралева”, рэжысёр А.Ляляўскі). І гэта цудоўна: тэатр не топчаша на месцы, ён шукае новыя шляхі.

— Як Вы ацэньваеце гэтую выставу?

— Папярэдняя сцэнаграфічная выстава, што мела шчасце адбыцца ў 1995 годзе ў оперным тэатры, была больш магутная і шыкоўная. А гэтая экспазіцыя атрымалася кампактнай і ўтульнай. І ведаецца, людзі, якія прыходзілі паглядзець на нашыя працы, не хацелі ісці з выставы, настолькі прыемнай аказалася яе энэргетыка.

Сам Дзмітрый Мохавым прадставіў у экспазіцыі макеты і эскізы да спектакляў, пастаўленых не толькі на Беларусі. У асноўным яго работы, зробленыя ў беларускіх тэатрах, знаходзяцца цяпер у будапешце.

Напрыканцы жонка падзякавала Міністэрству культуры і Саюзу тэатральных дзеяч за тое, што, нягледзячы на цяжкае фінансавое становішча, былі знойдзены сродкі для арганізацыі выставы.

◆ З юбілеем і ўзнагародай, Святлана Акружная!

◆ 89 міжнародных кінафэстаў праходзяць штогод у свеце і толькі пяць з іх — класа “А”. Два прэстыжныя фестывалі: у Берліне і “Оскар” галівудскай кінаакадэміі — прадстаўляе каманда “К” на старонках “КІТта”.

◆ Апазіцыя да юбілейнай выставы ці дыскрымінацыя сцэнографу? Інтэрв'ю з мастаком Дзмітрыем Мохавым.

К І Т Т А

ФАРТУНА АКРУЖНОЙ БЕЗ СРОДКУ МАКРОПУЛАСА

Фота Сямёна КОХАНА

Юрась ІВАНОВСкі,
тэатразнаўца

Іншым часам я задаюся такім рытарычным пытаннем: чаму Усявышні асуджае на пакуты самых годных, самых праведных, чаму адмярае поўнай поўніцай тым, хто па сваіх чалавечых прынцыпах набліжаецца да хрысціянскіх заветаў любові, спагады, дабрыні, хто ахвяруе сабой дзеля бліжняга? Гэтае пытанне мае непасрэднае дачыненне да няпростага жыццёвага і творчага лёсу Святланы Акружнэй — народнай артысткі Рэспублікі Беларусь, актрысы Акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа, якая святкуе свой першы юбілей.

А пачыналася ўсё так бяскрыўдна. Гады вучобы ў Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуце былі асветлены бацькоўскім апекаваннем выдатнага майстра і педагога Дзмітрыя Аляксеевіча Арлова, які выстаяў многіх знакамітых коласаўцаў: Георгія Дубава, Тадэвуша Кокшыты, Тамара Шахінку і іншых. Ужо тады, у студэнцкіх спектаклях, адзначаліся галоўныя рысы яе творчай індывідуальнасці: умненне ствараць псіхалагічна ёмісты вобраз, зазіраць у “душу” ролі, надаваць ёй сапраўднае трагедыйнае гучанне, не шкадаваць уласных нерваў. Гэ-таму спрыялі і тыя ролі, што сыграла будучая актрыса ў студэнцкія гады: Ларэнцачка з аднайменнай трагедыі А.дэ Міосэ, Старая з драмы А.Пісэмскага, Каця з п'есы М.Горкага “Варвары”, Лэдзі з інсцэніроўкі “Забіць чалавека” паводле апавядання Д.Лондана. Менавіта тады яе ўбачыў у студэнцкіх работах народны артыст СССР Барыс Платонаў і прадказаў пачатковы добрую славу ў будучыні. Толькі адыйшлі ўбок і пачалі крыху забывацца апошнія экзаменацыйныя хваляванні, як ужо яна выпраўляецца ў Гомель, дзе тады (летам 1969 года) знаходзіўся на гастролях тэатр імя Якуба Коласа, каб хутчэй узяцца за першую ролю: ёй стала дзяўчынка-падлетак Аніотка ў спектаклі Барыса Эрына паводле драмы Льва Талстога “Улада цемры” — чулае і даверлівае ства-

рэнне, якое стала сведкам трагедыі, што разыгралася ў доме. Яна атрымала першы ўрок жорсткасці і падману: сілы добра былі пастаўлены пад сумненне. Каб выжыць у гэтым свеце, трэба быць падобнай да астатніх. Але яе душа не паспела зачарасцець. Дабрата і пяшчоты, спачуванне да блізкага бяруць верх. І таму ў фінале Аніотка-Акружнэй ідзе праводзіць Мікіту ў нялёгкай шляху, на катаргу. У памяці многіх глядачоў таго пакалення засталіся постаць дзяўчынкі і надзея, што гэтыя лепшыя душэўныя якасці не заглушыць навакольнае жыццё, такое жорсткае і бязлітаснае.

Пасля Аніоткі з “Улады цемры” адбылася сустрэча з Эрыным у спектаклі “А досвітку тут ціхія...” Б.Васільева, дзе актрыса сыграла Галю Чацвяртак, дзяўчыну з даўняга дома, пакрыўджаную лёсам, але з заветнай марай аб шчасці. Яе Галя выдумляе, фантазіруе, бо калі ўяўнае знікне, застаецца жорсткая праўда і страціцца сэнс жыцця.

Маральным цэнтрам спектакля “Зацоканы апостал” А.Макаёнка (рэж. А.Смелякоў) становіцца Дачка ў адметным выкананні С.Акружнэй. Ад найўнай, даверлівай дзяўчынкі да змагага за высокія духоўныя ідэалы, супраць хцівасці, ашуканства, драпежніцтва, абывальскага асяроддзя бацькоўскага дому — такім паказаны шлях гэтай юнай гераіні, у нечым падобнай да сучаснай Жанны Д'Арк. Зусім невыпадкова вобраз Дачкі, створаны актрысай, быў прызнаны не толькі крытыкамі, а і А.Макаёнкам лепшым у Савецкім Саюзе. Што ж датычыцца легендарнай французскай гераіні, дык Жанна так і засталася для актрысы самай вялікай няспраўджанай марай. Святлана Акружнэй доўгі час чакала і марна спадзявалася на ролі такога маштабу — ёй давалі іграць маладых, найўных дзяўчынак. І каб хоць неяк рэалізаваць свае нявыкарыстаныя магчымасці, актрыса запісвае на тэлебачанні маналог Жанны Д'Арк з п'есы Жана Ануя “Жаваранак”. Толькі для самой актрысы наступалі нялёгка, неспрыяльныя часы. Яна прыйшла ў тэ-

атр, калі яго мастацкае кіраўніцтва ўзначальваў С.Казіміроўскі — вельмі чулы і ўважлівы, у асабліваці да маладых акцёраў, чалавек. Ды і рэжысёр вельмі свавасалівы (прыгадаем хача б яго “Матухну Кураж і яе дзеці” Б.Брэхта). Ацанілі ж яго па-сапраўднаму тады, калі ён пайшоў з трупы. Панаваў не ж новага галоўнага рэжысёра (ім стаў Валерый Мазыньскі) азіроўчылася для многіх таленавітых акцёраў-колесаўцаў гадамі барацьбы і канфліктаў. Святлане прапанавалі стаць падобнай да іншых маўклівай лялькай. Яна не згадзілася. Здаецца, у гэтым жыццёвым сцэжкі сцэнічных гераінь і яе асабістая моцна перакрываўліся. Дарэчы, у тыя гады яе запрашалі знакамітыя сталічныя тэатры. У прыватнасці, мела магчымасць трапіць у Маскоўскі тэатр на Малой Броннай у той перыяд, калі яго ўзначальваў Анатоль Эфрас... А яна іграла ў Віцебску. І не проста стварала цікавыя адметныя вобразы, а пражывала складаныя жаночыя лёсы, распавядала нам, глядачам, пра ўвогуле неблагіх людзей, зламаных жыццёвымі бурямі, альбо вытрывайшых трагічны збег абставін. Прыгадаем яе Волю Разаву са “Старога дома” А.Казанцава (рэж. В.Маслюк), Таню Рэпнікаву з “Развітання ў чэрвені” А.Вампілава (рэж. В.Мазыньскі), Дануту з “Клеменса” К.Сай (рэж. В.Маслюк), Люсю з “Радавых” А.Дударава (рэж. В.Мазыньскі), Фларынскую з “Плюшавай малпачкі ў дзіцячым ложку” М.Яблонскай (рэж. В.Мазыньскі), Дорыс (“Любоўнікі з Каліфорніі” Б.Слейда; рэж. М.Пінін).

Сустрэча з Барысам Эрыным у рабоце над вобразам Франкі са спектакля “Хам” Э.Ажэшка (дарэчы, гэты матэрыял — прапанова самой актрысы) скончылася трыумфам. Франку ацанілі як выдатную, адметную асобу, новы эталон творчасці актрысы не толькі глядачы, а і крытыка, тэатральная грамадскасць.

Пасля доўгага пералынку Святлана Акружнэй вярнулася на сцэнічную пляцоўку. Першая роля, сыграная ёй пасля ланцуга пакут, была з п'есы Карала Чапека “Рэцэпт Макропуласа” (рэж. М.Пінін).

Галоўная гераіня Эмілія Марці са спектакля “Рэцэпт Макропуласа” ў пэўным сэнсе жанчына-унікум, гэтак хадзячы фантом, — захаваў на працягу трох дзесяцігоддзяў сваю неўміручую маладосць і чароўнасць. А разам з імі і магутны, прываблівы голас. Святлане Акружнэй удаецца на дзіва віртуозна спалучыць у гэтай ролі, здавалася б, несумяшчальныя рысы — абаяльнасць, жаночасць і разбэшчанасць, цынзм. І мне здаецца, што ў рэшце рэшт цудоўнае, высакароднае ў гэтым вобразе (менавіта дзякуючы выкананню) узяло верх над агідным. Актрыса добра перадае змены ўнутранага стану сваёй гераіні ў другой дзеі.

Пасля аднаго з паказаў “Рэцэпта Макропуласа”, які адбыўся падчас святкавання 70-годдзя тэатра імя Якуба Коласа, да С.Акружнэй са словамі захаплення і ўдзячнасці рушыў рэжысёр славагата парыхожскага тэатра “Адзон”, актёрт Савета Еўропы спадар Э.Малка. “Я лічу вас адной з лепшых выканальніц гэтай ролі ў Еўропе і вельмі хацеў бы паставіць з вамі “Даму з камеліямі”. Мяркую, да гэтай прапановы мастацкаму кіраўніцтву коласаўскага тэатра варта было б прыслухацца.

Свой юбілей актрыса Святлана Акружнэй сустракае творчай працай, якой чакала паўтара гады. Спецыяльна для яе ў тэатр запрошаны цікавы беларускі рэжысёр Віталь Баркоўскі. Ён паставіў спектакль “Жанна” па п'есе Жана Ануя “Жаваранак” са Святланай Акружнэй у галоўнай ролі.

17 красавіка ў Коласаўскім тэатры — бенефіс Святланы Акружнэй, дзе яна сыграе ў прам'ерным спектаклі. г. Віцебск

«3АУЛА
3 ВЕРЛИНА
ИРЕНА КАРПЕНОВА,
сочинительница двух газетных
«Курьезов»

ФІНАНСАВЫ СТАН ТВОРЧАСЦІ...

Як можа сумяшчацца дзейнасць адміністратара з творчасцю? Які стан душы ў гэтай сітуацыі? Пра гэта і іншае пойдзе размова з пісьменнікам, дырэктарам выдавецтва "Мастацкая літаратура" Георгіем МАРЧУКОМ.

— Што зараз адбываецца ў выдавецтве "Мастацкая літаратура", як пачуваецца сябе будучыя кнігі?

— Я ўжо стаўся адказваць на гэтае пытанне — апошнія тры-чатыры месяцы мы толькі пра гэта і гаворым. Фінансавы стан выдавецтва цяжкі, мы вымушаны выключыць з плана многія выданні. Як высвятляецца, у нашым грамадстве губляецца цікавасць да кнігі. Купляюць нашу прадукцыю з кожным месяцам менш і менш. І таму мы мусім выконваць у асноўным дзяржаўныя праграмы па школьнай бібліятэцы, дзяржаўныя заказы, выдаваць некаторыя зборы твораў. Грошы фактычна застаюцца толькі на кнігі з серыі "Першая кніга паэта" і "Першая кніга празаіка". Спрабуем трошкі зарабіць на камерцыйных выданнях. На жаль, грошы ад "Белкнігі" мы атрымліваем толькі пасля рэалізацыі кнігі. Мы прыпынілі выданне перакладной літаратуры, эсэістыкі, публіцыстыкі, кнігі з гістарычнай бібліятэкі. Таму "Боская камедыя" Дантэ ў серыі "Скарбы сусветнай літаратуры" — як адна з апошніх ластавак. Яшчэ прывяду такі прыклад: летась з 90 запланаваных кніг выйшлі толькі 60.

— І як жа ў такіх умовах пачуваецца творца, які да таго ж з'яўляецца адміністратарам?

— Святочны настрой мінуў. Я зразумеў, што ў новых эканамічных умовах дзяржаўнаму выдавецтву трэба вучыцца жыць. Сітуацыя з "Мастацкай літаратурай", безумоўна, не лепшым чынам уплывае на мае ўласныя творы. Але я трымаюся. За плячыма добры стос раманаў, п'ес, казак, сцэнарыяў. Я заўсёды сур'ёзна ставіўся да творчасці, не дазваляў сабе займацца кан'юктурай.

— Георгій Васілевіч, я ведаю, што Вы доўгі час займаліся рэжысурай...

— Я закончыў рэжысёрскі факультэт на Вышэйшых курсах рэжысуры і сцэнарыстаў. Дваццаць гадоў свайго жыцця я аддаў кінематографу. На жаль, ці на шчасце, я зразумеў, што я не рэжысёр, а літаратар. Хаця кіно мяне паранейшаму вабіць. Вось зусім нядаўна рэжысёр Зайцаў, апэратар Спарышкоў і я атрымалі Дзяржаўную прэмію за мастацкую стужку "Кветкі правінцы". Гэта для мяне як бы кампенсацыя за маю доўгую творчую працу на ніве кінематографа.

— Спадзяюся, што ў бліжэйшы час мы пабачым новыя Вашы творы...

— У выдавецтве "Мастацкая літаратура" мае кнігі выходзіць не будуць — пакуль я тут з'яўляюся кіраўніком. Але ёсць спадзяванне, што нейкае выдавецтва зацікавіцца маімі навінамі. Зараз працую над раманам пра жыццё хірургаў. Кансультантам будучага рамана выступае мой добры сябра — хірург Рыгор Рычагоў.

— Пспехаў Вам.

Гутарыў Зміцер ВОЛКАЎ

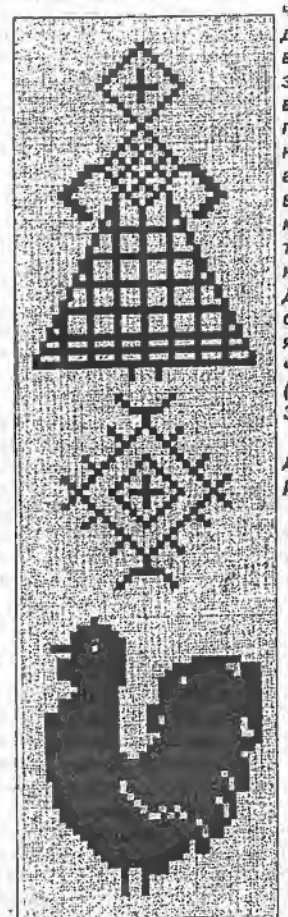
ЯГО ПРЫМАЛІ ЗА ШПІЁНА, АДНАК,

дзякуючы яму, вы можаце трымаць у руках гісторыю многіх пакаленняў беларусаў, закладзеную ў народны арнамент. Такога матэрыялу ўжо ніхто ніколі не занатуе...

У выдавецтве "Беларуская Энцыклапедыя" выйшла ў свет дзве ўнікальныя кнігі: "Беларускі арнамент" прафесара Міхаіла КАЦАРА і "Народнае мастацтва Беларусі" доктара мастацтвазнаўства Яўгена САХУТЫ.

Мы, супрацоўнікі газеты "Культура", з гонарам і адначасова са смуткам паведамляем вам пра гэты падзеі. З гонарам, таму што наша газета мае прамое дачыненне да выхаду ў свет першай кнігі. Пра яе і пойдзе гаворка. Увесну 1993 года прафесар Міхаіл Кацар прынёс да нас у рэдакцыю ксеракопію рукапісу "Вобразы арнаменту народнага мастацкага ткацтва". Пасля супрацоўнікі нашай газеты наведвалі яго на лекцыі ў Крыжыцы, дзе праходзілі няспешныя размовы. Там пісьменніца Галіна Булька, якая тады працавала ў "Культуры", адной з першых пабачыла толькі што складзены рукапісны пасабнік будучай кнігі "Беларускі арнамент". Яна занатавала словы прафесара: "Арнамент існуе паўсюдна, бо ідэя паўтаральнасці закладзена ва ўсім свеце. Адзенне, ручнікі, тканіны, вырабы з саломкі, інкрустацыя, металевыя прадметы, элементы архітэктуры... Я шукаў матэрыялы на гэтую кнігу ўсё сваё жыццё. У першай частцы сабраныя ўзоры ад глыбокай старажытнасці да XIX стагоддзя, а ў другой — творы XX стагоддзя, — ён перабіраў і гартуў старонкі: — Вось арнамент першабытнага грамадства, вось — XII — XIII стагоддзяў. Крыж Еўфрасініі Полацкай... Залатыя ўпрыгожванні, косць, жалеза, кераміка. Вось — XIV — XVI стагоддзі: усе кшталты ткацтва, афармленне кніг, арнаменты Скарыны. Для XVII найбольш характэрны арнаменты разьбярочы, у XVIII дамінуюць узоры слупчкіх пясцоў, а таксама разнастайная вышыўка: золатам, срэбрам, бісерам, шоўкам... А ў гэтай папцы — творы нашага стагоддзя. У першай частцы тое, што мне ўдалося сабраць да калектывізацыі, бо напрыханцы 20-х на пачатку 30-х гадоў ткаць на вёсцы сталі значна меней; вось узоры з псічлака, ручнікоў... А тут — арнаменты з вясельных куфраў, а тут творы сучасных умельцаў. Дваццатае стагоддзе яшчэ не скончылася..." ("Культура", № 37 1993 г.).

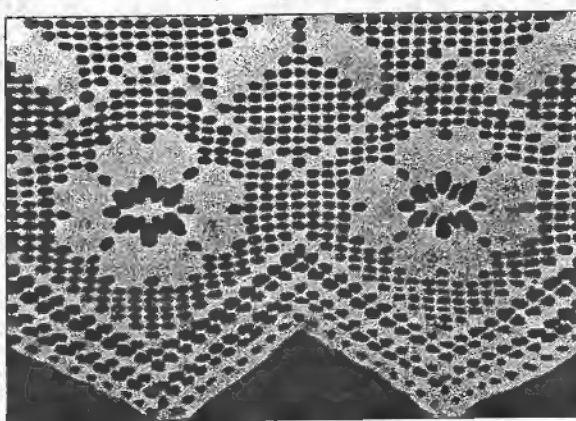
магла практычна дапамагала пажыламу прафесару, настойліва будзіла грамадскую цікавасць да яго асобы і да яго прац. Гэты самаадданы Чалавек пражыў нялёгкае жыццё — колькі разоў за тое, што ён валацужнічаў па вёсках, яго прымалі за шпіёна і арыштоўвалі; ён быў выключаны з партыі за тое, што падтрымаў сяброўку, дачку "ворага народа"; быў цяжка паранены на фронце; змагаўся за архітэктурныя помнікі з партыйным кіраўніцтвам у мірныя часы. І нас, супрацоўнікаў рэдакцыі, не пакідае смутак, што Міхаіла Кацара няма ўжо з намі. Дзесці год ён не дажыў да выхаду ў свет кнігі — працы ўсяго яго жыцця.

Але работу па ўкладанні кнігі "Беларускі арнамент" працягнуў доктар мастацтвазнаўства Яўген САХУТА. Вось што ён сказаў, прэзентуючы гэтае выданне:

— Усялякая кніга павінна несці людзям роднае слова, далучаць людзей да свайго народнай самабытнай культуры. Кніга "Беларускі арнамент" Кацара служыць гэтай выскароднай мэце. Ён сёлетамей адзначыць 90 гадоў. Вучыўся ў Маскве, а наезджаўчы на радзіму, не забываўся запісваць расказы бабулек, у той час ужо 80-ці, 90 і нават па ягоных словах 100-гадовых, пра тое, што абазначалі тыя ці іншыя ўзоры на псічлаках, ручніках і іншых тканых і вышытых вырабах, запісваў і адкладаў да пары да часу. Пасля вайны, а ён быў цяжка паранены, заняўся перш за ўсё выданнем кнігі пра,

скажам так, высокім, прафесійным відам мастацтва — архітэктуру, жывапіс, графіку. А гэтыя матэрыялы чакалі свайго часу. Пасля ён пайшоў на пенсію і здавалася, што больш ён да гэтага не вернецца. Ён свае запісы ўзяў. З большага іх скампанаваў, аздобіў шматлікімі ілюстрацыямі і пачаў хадзіць па розных інстанцыях, выдавецтвах — як гэтую кнігу выдаць. Тым больш, што гэты час супаў з тым, калі мы на ўвесь голас загаварылі пра нацыянальнае адраджэнне. Але любое выдавецтва, дзе ён апынуўся, сказаўшы, "ах які гэта выдатны матэрыял!", тут жа гаварыла, "ах, колькі ж гэта трэба грошай на выданне". Я думаю, што многія чыноўнікі, працуючы ў сталіцы ў розных установах, якія маюць дачыненне да культуры, трымалі ў руках гэты рукапіс. Пасля рукапіс патрапіў у выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя". Там людзі адразу зразумелі, што гэта за каштоўнасць. Асабліва светлай памяці Барыс Іванавіч Сачанка, тагачасны галоўны рэдактар. Ён усведамляў, што трэба паспець нешта зрабіць, як адчуваў чалавек, што гэта яго апошняя добрая справа — даў ход рукапісу, нават не стаўшы лічыць, колькі гэта будзе каштаваць, маўляў, выдадзім пару дэтэктываў ды на гэтым заробім. Неабходна было рукапіс, а фактычна гэта быў набор матэрыялаў, прывесці ў парадак.

А выдавецтва гэта не можа аплочваць, бо прымае ўжо падрыхтаваны рукапіс. Фактычна мусіў садзіцца і пісаць кніжку. У рэшце рэшт угаварылі мяне гэта зрабіць. Трэба было брацца, матэрыял мне знаёмы — вышыўка, ткацтва, рукапечанне, усе віды тэкстылю. Але праца цяжкая і вельмі дарагая, яны нават не ўяўлялі, у колькі гэта можа абысціся грошай, дый грошы ж не на мяне, а на перарысоўку здымкаў тых схематычных малюнкаў, якія там былі, зробленыя ў палых умовах на абрысках газет. Усё гэта трэба было разабраць, перамаляваць, перазняць — патрабавалася дзесьці 600 — 700 здымкаў. Мяне запэўнілі — усё зробім, давайце толькі рукапіс да ладу. Раз распачыналася такая гераічная справа — грэх было адмовіцца. Карацей кажучы, за нейкія паўгода было зроблена ўсё. Дзесці мастакоў рабілі малюнкi, рукапіс быў падрыхтаваны, і літаральна праз год гэта кніжка выйшла. У ёй сотні ілюстрацый, прытым пераважна Віцебшчына — радзіма Кацара. Кожная з гэтых псічлака, ручнікоў — як паэма. Вось вы трымаеце ў руках ручнік, ну ручнік і ручнік, ромбы там, крыжыкі і гэтак далей. Але кожны элемент узору, аказваецца, мае пэўную сімваліку. Мы гэта ведалі, але ўжо забыліся. Сённяшнія майстры таксама не памячаць, а даваенныя помнілі. Ёсць ручнікі, якія можна чытаць. Напрыклад, перад вачамі псічлака, і майстрыха пачала раскажваць. Вось гэты ромб — гэта сімвал зямлі, гэта

наша ніва, якая тады добра ўраджалася, вось гэта васьміканцовая разетка, гэта я, а шасціканцовая — гэта мой мужык, з якім мне пашчасціла ў жыцці, а букет — гэта сімвал нашага шчаслівага жыцця, а два галубкі, якія стаяць побач адзін да аднаго дзюбкамі, гэта нашае шчаслівае каханне. І ў памяці аб сваіх шчаслівых гадах я выткала гэтую псічлаку, цяпер успамінаю, чытаю яе". І вось гэтак кожны элемент узору.

Дык вось, гэтую выдатную кніжку, якая выйшла вялікім накладам — 5 тыс. экзэмпляраў, могуць заказаць бібліятэкі, якім я раю заказаць непасрэдна ў выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя". Там яна вам абыдзецца ў 75 тысяч беларускіх рублёў. У кнігарнях яна ўжо каштуе за 100 тысяч. Для ўсіх аматараў і прафесійных дзеячаў традыцыйнай культуры — гэта выдатны падарунак. Таму што такога матэрыялу, што прадстаўлены тут, ужо ніхто ніколі не запіша. Гэта вы самі добра разумеете. Калі Кацар запісваў да вайны ў 80—90-гадовых бабулек, то само сабой зразумела, што цяпер гэтага не знойдзеца.

Падрыхтаваў Серж МІНСКЕВІЧ

МІХАЛ КЛЕАФАС АГІНСКІ — МУЗЫЧНЫ КРЫТЫК

і знаходзіць самарэалізацыю ў літаратурнай дзейнасці, якой спрыялі яркія падзеі і багаты ўражанні маладосці. Сын пасла і паўнамоцнага міністра ў Пецярбургу і Вене Андрэя Агінскага, а пасля надзвычайна пасол у Галандыі М.К.Агінскі неаднаразова наведваў усе тагачасныя культурныя цэнтры Еўропы. Парыж і Прага, Вена і Лондан, Дрэздэн і Гаага, Берлін і Фларэнцыя раскрывалі перад ім свае не-

Міхал Клеафас Агінскі.

чалі з'яўляцца першыя нататкі аб мастацкім жыцці, якія пасля былі пакладзены ў аснову кнігі. Хоць "Лісты" пазначаны 1828 годам, па ўсёй верагоднасці, гэта толькі дата канчатковага афармлення тэксту і заканчэння кнігі.

Сталася так, што "Лісты пра музыку" па невядомых пакуль прычынах не друкаваліся пры жыцці аўтара, хоць і былі скончаныя за пяць гадоў да ягонай смерці. І яшчэ больш за 50 гадоў рукапіс кнігі чакаў свайго часу. У 1870 годзе ў часопісе "Kronika Rodzina" ("Сямейная хроніка") ўпершыню быў апублікаваны скарачаны варыянт "Лістоў" у перакладзе з французскай на польскую мову. Поўнае ж выданне кнігі здзейсніў калектыў перакладчыкаў Польскага музычнага выдавецтва толькі ў 1956 годзе. Зараз у межах праграмы "Вяртанне", распрацаванай у Беларускай акадэміі музыкі, намі быў зроб-

лены пераклад "Лістоў" на беларускую мову. У яго аснову пакладзена другое польскае выданне, бо найбольш поўны варыянт рукапісу, які належыць Ягелонскай бібліятэцы ў Кракаве, знаходзіцца ў досыць кепскім стане: на пажоўклый ад часу паперы французскі тэкст стаўся амаль нечытальным.

Працуючы з "Лістамі пра музыку", я часта задавалася пытаннем: ці можа гэтая кніга, напіса-

ная амаль дзве ста гадоў таму, прывабіць сённяшняга чытача? Ці існуе яна зараз толькі як помнік свайго эпохі, цікавы выключна спецыялістам? Сапраўды, не многія кнігі здольныя перажыць свой час і заслужыць увагу наступных пакаленняў. Думаецца, што да такіх выключэнняў належыць і "Лісты пра музыку". Гэтай кнізе з яе багатай змястоўнасцю і несумненнымі мастацкімі вартасцямі не можа быць наканавана забыццё, і асабліва тут, на зямлі, якую Агінскі лічыў сваймі Радзімай і дзе правёў дваццаць гадоў свайго жыцця. Дзякуючы "Лістам" мы маем шчасліваю магчымасць зразумець шматгранную асобу Міхала Клеафаса — і як чалавека з дзіўным лёсам дыпламата, якога нашчадкі болей ведаюць

па ягоных паланезах, і як тонкага знаўцу мастацтва, і, несумненна, як музыканта.

У першых двух лістах Міхал Клеафас спрабуе вызначыць ступень свайго музычнага таленту, распавядае пра творчы працэс, дае ацэнку ўласнай кампазітарскай дзейнасці. Акрамя таго, Агінскі падае шмат фактаў, што тычацца лёсу яго першых музычных твораў: паланезаў і маршаў, напісаных на працягу 1792 — 1797 гадоў. Ёсць тут і амаль неверагодныя гісторыі, звязаныя з легендамі аб яго смерці, якія паўсталі і распаўсюдзіліся ў Еўропе падчас яго эміграцыі, калі пад чужым прозвішчам ён "блукваў па Італіі, Нямеччыне і Канстанцінопаля".

Іншыя ўспаміны Агінскага звязаны з мастацкім жыццём Еўропы на мяжы XVIII — XIX стагоддзяў. У "Лістах пра музыку" перад намі паўстае цэлая галерэя літаратурных партрэтаў тагачасных кампазітараў і выканаўцаў. Гайдн і Моцарт, Расіні і Паганіні, Баё і Кампанелі, Язэп Казлоўскі і Марыя Шыманоўская — вось далёка не поўны спіс бліскучых імёнаў, якія ўзгадваюцца на старонках лістоў. Апаўдаваючы нямаля цікавага з жыцця знакамітых музыкантаў, Агінскі не забывае акрэсліць ролю, якую іх творчасць адыграла ў музычным мастацтве. Тонкі музыкант і крытык, Міхал Клеафас імкнецца прыўзняцца над сваім часам і ў незлічонай колькасці музычных з'яў вызначыць сапраўдныя мастацкія каштоўнасці.

У "Лістах пра музыку" Агінскі выступае перад намі і як гісторык. Ён падсумоўвае веды свайго эпохі аб музыцы ў старажытнасці, а да таго ж спрабуе ў папулярнай форме выкласці кароткую гісторыю выканальніцкага мастацтва. Навуковыя і гістарычныя звесткі ў кнізе Агінскага ўзбагачаюцца шматлікімі дэталімі мемуарнага характару, якія робяць "лёгкім" стыль яго музычна-эстэтычнай працы і даламагаюць адчуць непаўторны водар музычнага жыцця тае эпохі.

Спадзяемся, праца над "Лістамі пра музыку" будзе працягвацца. Наперадзе — падрыхтоўка да друку і падрабязнае даследаванне іх тэксту. Хочацца верыць, што гэтая кніга яшчэ знойдзе свайго чытача і зойме належнае месца ў гісторыі культуры Беларусі.

Святлана НЕМАГАЙ

ЗАЛЕЖНАЯ АД АРЫСТАКРАТАЎ

Андрэй Тадэвуш Банавентура Касцюшка.

У апошнія гады, з адкрыццём многіх музычных помнікаў Беларусі часоў класіцызму і ранняга рамантызму ўсё часцей паўстае пытанне аб шляхах фарміравання беларускай музычна-прафесійнай школы. Гэта натуральна, бо, як вядома, на мяжы XVIII і XIX стст. адбыліся найбольш значныя падзеі на шляху ўтварэння такіх школ у многіх "сходнеўрапейскіх краінах, у тым ліку і суседніх з намі — Польшчы ды Расіі. У гэты час быў беспамылкова абраны і адзін з галоўных элементаў, "маркіруючы" нацыянальную прыналежнасць — менавіта фальклор, які дапамог афарбаванню славянскае музычнае мастацтва ў розныя нацыянальныя колеры і да сёння не страціў свайго значэння і прыцягальнасці для многіх кампазітараў.

Між тым відавочна, што музычнае мастацтва Беларусі часоў класіцызму і ранняга рамантызму як быццам засталася "глухім" да беларускай народнай музыкі: тутэйшыя кампазітары быццам бы не імкнуліся ні да актыўнага яе цытавання (як, скажам, рускія ці польскія ў сваіх першых операх), ні да стварэння на яе аснове апрацовак і песенных зборнікаў (нашталт зборнікаў Цяплова, Трутоўскага, Прача ў Расіі). Чаму?

Адказ на гэтае пытанне, думаецца, не ляжыць на паверхні, а крыецца ў найскладанейшых сацыя-гістарычных і культурных напластаваннях ды перакрывацтвах. Не спрабуючы даць на яго канчатковы адказ, усё ж асмелюся прапанаваць адзін з магчымых падыходаў да яго вырашэння.

На падставе выяўленых сёння матэрыялаў можна меркаваць, што да XVIII ст. музычная, ды і ўся мастацкая культура Беларусі сфарміравалася як культура змешанага, пераходнага тыпу. Гэта значыць, што прыкмета пераходнасці, змешанасці, якая ў большай ці меншай

прыныповае значэнне для фарміравання і нацыянальнага вызначэння нашай музычнай культуры ў самы адказны для яе перыяд, а менавіта ў другой палове XVIII ст.

Яцё ўсёй еўрапейскай культуры ў вялікай ступені было абуоўлена мастацка-стваральнай дзейнасцю палацава-арыстакратычнага асяроддзя, прадстаўнікі якога выступілі і галоўнымі фундатарамі музычна-культурных цэнтраў, і заказчыкамі, а часта — як творцы і як выканаўцы музыкі. Пры гэтым на Беларусі лёс музычна-прафесійнага мастацтва залежаў ад дзейнасці арыстакратычнага асяроддзя нават болей, чым дзе б то ні было. Пры значнай перавазе замежных творчых сіл і адносна невялікай колькасці мясцовых высокапрафесійных кампазітараў, менавіта прадстаўнікі тутэйшай арыстакратыі аказаліся аўтарамі ці сааўтарамі большасці створаных на Беларусі музычных сачыненняў. Але пры ўсёй адоранасці і высокаадукаванасці гэтых кампазітараў, пры ўсім тым, што яны, лепшыя з прадстаўнікоў тутэйшай творчай інтэлігенцыі — Мацей Радзівіл, Міхал Казімір і Міхал Клеафас Агінскі, Тадэвуш Касцюшка — добра асэнсоўвалі сваё беларускае, ці, як казалі тады, ліцвінскае паходжанне, а некаторыя нават супрацістаялі сябе этнічна польскай шляхце і змагаліся менавіта за сваю краіну — Вялікае княства Літоўскае, усе яны засталіся ўсё ж такі аддзеленымі ад сялянскай масы не толькі сацыяльна-эканамічнымі і сааслоўнымі, але і моўнымі, і этнічнымі, рэлігійнымі бар'ерамі. Натуральна, што ў

Міхал Казімір Агінскі.

свайго мастацкай творчасці яны яшчэ не маглі абaperціся, як рускія ці польскія кампазітары, а ні на мову свайго народа, а ні на яго музычную спадчыну.

Тым не менш цікава, да мясцовых рэалій, сюжэтаў і вобразоў ужо выразна праявілася ў творчасці названых і іншых

кампазітараў (прыгадаем "Агату" Голанд-Радзівіла, вакальныя творы абодвух Агінскіх). Цікава, да народнага, "нізавога" элемента ўжо была абуджана і пачала рэалізавацца ў прынцыпова новых прафесійных жанрах і формах. Цалкам верагодна, што, калі б рух на сустрэчу беларускаму народнаму мастацтву атрымаў працяг, а "беларускасць" сталася супрацьвагам "польскасці", мясцовыя кампазітары звярнулі б тады ўвагу на беларускі музычны фальклор і адбылося б арганічнае ўключэнне яго ў прафесійнае мастацтва і, у рэшце рэшт — своечасовае фарміраванне менавіта беларускага нацыянальнага стылю і беларускай музычна-прафесійнай школы. Але ў рэальнасці адбылося іншае: пасля падзелаў Рэчы Паспалітай напрыканцы XVIII ст. большасць беларускай арыстакратыі-інтэлігенцыі абрала не беларускі, а больш блізкі ёй, польскі элемент у якасці асноўнага ў яе барацьбе супраць русіфікацыі. Тым жа кампазітарам, якія па розных абставінах трапілі ў арбіту іншых культур (Ванжура, Казлоўскі, пазней — Манюшка), адрозны падключыліся да нацыянальна-творчых працэсаў, якія працякалі ў гэтых культурах, і нават у многім вызначылі іх лёс. Вельмі цікава адзначыць, што апынуўшыся па-за межамі Беларусі, яны хутка звярнуліся ў свайго творчасці да фальклорных крыніц і стварылі на іх аснове многія сачыненні.

Такім чынам, незразумелая нейтральнасць, "абыякавасць" мясцовых кампазітараў да нацыянальна-стваральнай асновы, іх "глухата" да беларускай народнай музыкі як крыніцы нацыянальнага была зразумелай і непазбежнай у тых спецыфічных гісторыка-культурных умовах, у якіх развівалася беларускае мастацтва.

Вольга ДАДЗІЁМАВА

КУЛЬТУРА

ДЫСКУСІЯ ПРЭЗЕНТУЕ РАЗВАЖАЊЕ

КРУГІ Ў КРУЖНІКУ САТУРНА...

(Да аднаго "касмичнага" ліста Язэпа Драздовіча Якубу Коласу)

"Высокапаважаны Грамадзянін Беларусі, Прэзідэнт Акадэміі Навук БССР! Год таму назад, я меў гонар паслаць у Вашу паважаную Акадэмію Навук БССР ліст з паведамленнем, што я пішу і гатоўлю да друку навуковы твор па касмалогіі ці тэарэтычнай астраноміі "Тэорыя руху". Але АН БССР не дала мне на гэта аніякага адказу".

Так пачынае свой ліст Я. Драздовіч (пазначаны маем 1950 года) да Якуба Коласа. Размова ў лісце ідзе пра працу Я. Драздовіча "Тэорыя руху" у касмалагічным значэнні, якая была напісана ім у 1948/9 гадах на Дзісеншчыне і якую аўтар збіраўся "выпусціць у свет для людзей, якія імкнуцца да ведаў, у якіх найпапулярнейшай упрощанай форме".

Імя Язэпа Нарцызавіча Драздовіча (1888—1954 гг.) сёння добра вядома на Беларусі, як мастака, няўтомнага збіральніка этнаграфічных і фальклорных скарбаў на Беларусі, як даследчыка "дагістарычнай даўніны", але мала хто ведае пра цікавасць яго да астраноміі, да "небазнаўства". "Любіцель тэарэтычнай астраноміі", як называў сябе аўтар, збіраўся ў сваёй кнізе "Тэорыя руху" выкладзіць свае шматгадовыя даследаванні "па аб-

сервацыі зорнага неба", а таксама даць "дзе навуковыя вартасці" — тэарэтычную і практычную.

"Тэарэтычная" папайня сабою недакончаную працу Ньютана ў сэнсе сусветнага і нутрамасавага ўзаемадзеяння нябесных цел, напрыклад: як і якім спосабам трымаецца наша Зямля Месяца, а Месяц Зямлю на ўзаемадзеянні; з чаго паўстаў і на чым трымаюцца кругі ў кружніку Сатурна; як і дзе наша зямная куля запачаткавала сваё самакручванне; як утварылася экліптыка планет соўнічнай сістэмы або што спадавала ў нашай падпланетнай Эўропе ледніковую эпоху і г.д. З практычнага боку: 1 — які на якіх асновах магчыма перасцерагчы жыхароў мураваных гарадоў у зоне гэтых землетрасенняў, ад катастрофы такой, якая здарылася не так даўно ў Ашхабадзе; 2 — якім чынам нам дазнацца, ці наша зямная куля ўнутры сваім пустацеляй ці не; 3 — ці можа быць магчыма міжпланетнае падарожжа, а перш найперш на Луну, як найбліжэйшую станцыю ў міжпланетарным падарожжы. А самае галоўнае — ці наша Луна — Месяц абладае вадой і атмасферай, ды ці магчыма на ім якое-небудзь жыццё".

У сваім лісце да Я. Коласа Язэп Нарцызавіч скардзіцца, што некаторыя з навуковых ісцін (гэта значыць "адкрыццё", зробленыя ім у тэарэтычнай астраноміі) аказаліся падхопленымі і выкарыстанымі "без мяне". Драздовіч мае на ўвазе ягоны бяседу з беларускімі пісьменнікамі восенню 1949 года, калі ён выказваў не-

чуў, як па радыё казалі адваротнае: "Наша савецкая навука ўмстэвенно дошла до того, что вселенная бесконечна, ничем не ограничена".

Тое, што "наш сусвет не бясконцы, не безгранічны, бо аграічан сістэматызацыяй" — вядома для Я. Драздовіча "даўно". (І аб гэтым ён гутарыў з беларускімі пісь-

меннікамі.) Таму ён сумуе, што ягонае "аўтарскае права" не паважаецца. Але не толькі гэта клапоціць чалавека, якому "ужо пад семадэяст гадоў" і які, пры ягоным "вандруўным жыцці", доўга пражыць не спадзяецца. "Я хачу толькі аднаго, каб мая даўгалетняя праца дарма не змарнавалася, не згінула ад пажараў вайны і ад не захавання яе праз захоўшчыкаў "расцёпаў" і неразумючых захавальнікаў... "Дыплама" з мяне "об окончании физико-математического факультета" (як з педфакультета) прашу не патрабаваць, бо я яго не маю. Адукацыя мая Гершэлеўская. Астраном Гершэль (адкрыў планету Уран, падвойныя зоркі і інш.) быў музыкант, а я мастак". Можа для Акадэміі Навук я і "не падыходжу"... Але ніхай...

Бязмоўнае шматкроп'е... Часам яно кажа болей, чым слова, болей, чым пачуццё... Сёння можна жартваць над навуковай працай па касмалогіі Язэпа Драздовіча, у творах якога няма ніводнай формулы, акрамя выдатных астранамічных схем і малюнкаў, якія тлумачаць ягоныя "навіны", і беларускай мовы, на якой аўтар распавядае нам свае "небазнаўчыя" дыяло-

гі. Магчыма, прасцей усе яго працы на касмічную тэму назваць "летуценнямі", ці захапляцца часам "музычным жыццём" косяма-су Чурлениса, ці рабіць выгляд, што гэта "дзівосныя рэчы" — не болей... А як ж тая тытанічная праца, якую праводзіў праз сваё жыццё, "як адважны і пакорны воін" — "любіцель тэарэтычнай астраноміі"? Няўжо яна не патрэбна беларускай культуры сёння?

Мы добра ведаем пра творчы ўздзім, які ахопліваў юнакоў у 30-я гады пасля пералёту В. Чкалава праз Паўночны полюс у Амерыку, ці пра жаданне "стаць касманаўтам" пасля касмічнага старту Ю. Гагарына. Але ўсё гэта адбывалася там, у Расіі, не вельмі далёка, але ж...

"Дурная птушка свайго гнязда не шукае" — кажа беларуская прыказка. І хто ведае з нас, як бы змяніўся лёс беларускіх юнакоў, якія даведзілі б аб "небазнаўстве" Язэпа Нарцызавіча трохі раней, напрыканцы 30-х, 40-х гадоў касмічнага стагоддзя?

Юры ШАЙКОЎ, супрацоўнік гісторыка-культурнага запаведніка "Заслаўе". На здымку: Язэп Драздовіч (фота 1917 г.).

Што толькі не пісалі пра камету Хэйла-Боп! Некаторыя расійскія СМІ, ва ўласцівай для іх манеры, не ўтрымаліся нават ад спробы наіўнай сенсацыйнасці: вядома ж, у свеце вольнай прэсы існуе канкурэнцыя. Нашы ўсходнія калегі абнародавалі гіпотэзу, паводле якой наошэня камета — гэта тая самая Віфлеемская Зорка, што прадаясціла нараджэнне Ісуса Хрыста. Сцвярджаецца, што менавіта камета, якая сама па сабе больш яркая, адметная ад зорак, зольная паводзіць сябе так, як апісана ў Свяшчэнным Пісанні: прыпыняцца на небе, знікаць і зноў

свету прышлі пакланіцца нованароджанаму Цару Іудзейскаму, Збавіцелю Свету, відаць, былі вызначанымі асобамі. Дарэчы, вядома, што, пакланіўшыся Ісусу, яны адмовіліся ад варажбівства і былі накіраваныя Богам у далейшы шлях. Зорка вяла іх да Іерусаліма, а там знікла. І толькі потым, калі яны выйшлі на дарогу да Віфлеема, узнікла зноў і павяла, покуль не прыпынілася проста над месцам, дзе нарадзілася Богадзіця. Павяла толькі іх — і нікога іншага! Падобным жа чынам праявілася ангельская сіла, калі, напрыклад, народ абраны выйшаў з Егіпта і вандраваў па пустыні, і вёў яго вогненны слуп уначы, а дымавы слуп — удзень. Наву-

ВІФЛЕЕМСКАЯ ЗОРКА НЕ ЎЗЫХОДЗІЦЬ ДВОЙЧЫ

з'яўляцца. Цікава, што пра гэта кажа Царква? Вось што нам паведамілі ў Мінскім епархіяльным упраўленні Беларускай Праваслаўнай Царквы:

— Цікава, да гістарычных і навуковых фактаў, якія б пацвердзілі змест Свяшчэннага Пісання, узнікла яшчэ на пачатку стагоддзя. Аляксандр Мень у кнізе "Сын чалавечы" адзначыў, напрыклад, апрача ўгаданага тлумачэння Віфлеемскай Зоркі як каметы, яшчэ і больш складаную астранамічную версію тых часоў: візуальнае сумішчэнне планет Юпітэра і Сатурна.

Царква ж трактуе з'яву з Пісання так, як яны і былі апісаныя — як праяўленне Божай, ангельскай сілы. Калі кажаць пра Віфлеемскую Зорку, то, відаць, гэта было тое знаменне, якое адкрылася не кожнаму. Тры валхвы, маг і Гаспар, Мельхіёр і Балтазар, якія адначасова з трох канцоў

ка здалеся тлумачыць гэтыя з'явы так ці інакш, але Царква — толькі як Божэе знаменне. Апрача Свяшчэннага Пісання, дзе яны апісаны, Царква дае іх трактовку таксама і ў Царкоўным Паданні (Богаслужэбных тэкстах), дзе падаюцца тэксты набажэнстваў і песнапенняў.

Што да каметы, то, паводле народных павер'яў, яе з'яўленне звязвалася з пераменамі і не заўсёды да лепшага. Царква трактуе яе і трактавала раней, як Божэе папярэджанне. Чалавечтва павінна задумацца, ці так яно жыць. Сказана: "Не байся Бога, узбаіся знамення". Бог, магчыма, папярэджае народы, што мера беззаконня вялікая, а калі яна перавысіць адпаведную мяжу, можна чакаць Суда Найвышэйшага. Аднак Хрыстос Збавіцель папярэджаў, каб не адлічвалі дні, часы і тэрміны, бо ён, якімі застане, такімі і судзіць будзе. Хрыс-

ціянню павінна быць не так важна, калі прыйдзе Судны Дзень. Таму ўсе разлікі — ці аб Другім прышасці, ці аб Антыхрысце ў сувязі з гэтай каметай — Царква не падтрымлівае. Мы павінны быць гатовымі заўсёды і заўсёды трымаць душу і цела ў чысціні.

Запісаў Ігар КЛОКАЎ

ЦІ ГЛЯДЗЯЦЬ МІНЧУКІ НА НЕБА?

Беларусы чуюць, і Мінскі зразумела, у першую чаргу, маюць славу высокадукаваных рэгіёнаў. Дарэчы, цалкам справядліва. Вынаходніцтва і адкрыццё беларускіх навукоўцаў не аднойчы шырока абвешчаліся як у галіне прыкладнай навукі, так і ў навуцы акадэмічнай. Але вось знайсці дасведчанага суб'екта, каб паразмаўляць аб зорках, а дакладней, аб камете Хэйла-Боп, я так і не здолеў, хоць намаганні прыкладу імаюць. Прэс-сакратар АН Беларусі Уладзімір Хрыпач у разгубленасці перайтэ зварнуцца на Універсітэт, адначасова, як мне здалося, са шчырым здзіўленнем, што ў Акадэміі навуц вучоныя-астрономы ці хача б аматараў, няма. Але вельмі ўжо хачэлася дасягнуць першакорыніцаў ведаў, не забруджаных сябрамі-журналі-

Бопам, таксама амерыканцам. Мае ядро ад 40 да 60 кіламетраў у дыяметры і "хвост" даўжынёй каля 150 мільёнаў кіламетраў. Камета будзе добра бачная аж да канца красавіка, а потым, у траўні, паступова пасунецца ў паўднёнае паўшар'е, праз сузор'і Андромеды, Персея, Цяльца, Арыёна.

Каметы ўвогуле вельмі цікавыя для навукоўцаў перш-наперш тым, што складаюцца з першаразчына, якое дагэтуль не даследавана і хавае ў сабе шмат загадак. Далёка на перыферыі Сонечнай сістэмы існуе цэлы пояс, "бублік" іанізаваных сцвярдзельных газаў, пояс камет, адкуль яны часам і вырываюцца ў сваё вандруйкі да Сонца. Найбольш вывучана, вядома ж, камета Галэя, якая набліжаецца да Зямлі раз у 76 гадоў і апошні раз была бачная ў 1986 годзе. Загадка, якая яна тады прынесла, — гэта сляды двух элементаў, якіх няма ў сіс-

тэматычнай табліцы, а таксама малекулы складаных арганічных рэчываў. У дадатак высветлілася, што ядро каметы, глыба зледзянелых газаў, мае ў цэнтры тэмпературу вышэй за 100 градусаў Цэльсія. Падобных загадак каметы носяць шмат, таму існуе праект запуску да якой-небудзь з іх касмічнага зонда, які зрабіў бы пасадку проста на ядро.

Што датычыцца небаспека, якую нясе зямлянам касмічная гасця, то, як кажуць, "чуткі перабольшаныя". Зараз навукоўцы ўжо сыхіліся ў меркаванні, што набліжэнне каметы не вядзе за сабой на Зямлі ні землетрусаў ці паводак, ні смерчаў ці эпідэміяў. Іншая справа — Месяц ці Сонца ў нейкіх фазях. Калі мовіць аб магчымасці атручэння газамі з "хваста" каметы, то гэта тая сама надумана, бо Зямлі праходзіць праз рэшткі "хваста" камет, якія скончылі сваё жыццё ля Сонца, колькі разоў на год. І, дарэчы, атрутных газаў у каметах не вызначана. Ды і набліжаецца, напрыклад, камета Хэйла-Боп да Зямлі на адлегласці 190-200 мільёнаў кіламетраў, не бліжэй. Рэальна небаспека можа пагражаць толькі ад прамого сутыкнення каметы з нашай планетай, які бывае і пры сутыкненні з метэарытамі. Зараз даказана, што тая ж дыназаўры, якія панавалі на Зямлі на працягу 150 мільёнаў гадоў, вымерлі 650 мільёнаў гадоў таму менавіта пасля падзення вялізнага метэарыта. Але тут сваё слова могуць сказаць вучоныя. Зараз распрацоўваецца цэлая праграма абароны Зямлі ад сутыкнення з нябеснымі целамі. А арбіты камет і наогул добра разлічаныя. Таму цяперашняя нябесная з'ява не нясе нічога, апрача магчымасці пазнання Сусвету. Назіраць яе вельмі добра можна ў нас, у Планетарыі. Ды і не толькі яе. Дзівосны свет зорак мае шмат прыгожых з'яваў!

Запісаў Ігар КЛОКАЎ

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА
выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь

Першы намеснік галоўнага рэдактара
— Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Валянцін АКУДОВІЧ, Арсен ВАНІЦКІ,
Арцэў ВАНІЦКІ (намеснік галоўнага
рэдактара — адказны сакратар),
Валерый ГЕДРОЙЦ, Уладзімір ГІЛЕП,
Ніна ЗАГОРСКАЯ, Сяргей ЗАКОННІКАЎ,
Вольга ІПАТАВА, Ігар КЛОКАЎ,
Анатоль КУДРАВЕЦ, Мікола КУПАВА,
Валерый СКВАРЦОЎ, Алег ТРУСАЎ,
Васіль ШАРАНГОВІЧ

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 418.

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
Карэктар — Мая КЛІМКОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220029, МІНСК (МЕНСК),
вул. ЧЫЧЭРЫНА, 1,
Тэлефон: (017) 276-94-66

Рухавікі аб'ёмам больш за адзін аўтарскі
аркуш не прымаюцца.
Аўтарскія рухавікі не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Падпісана ў свет 10.04.97. у 15.00.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць
пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.

© "Культура", 1997
Фармат АЗ. Індэкс 63875
Агульны нахлад 3554

Замова 2106
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку".
220013, г. Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.

М. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.
Д. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.